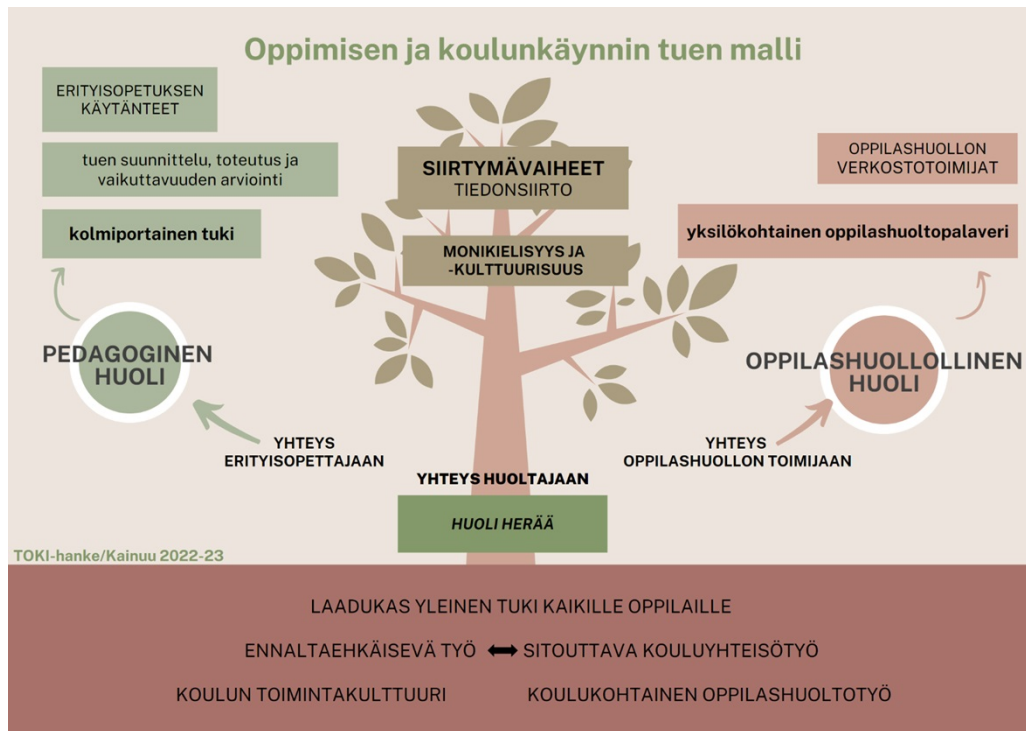

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN KÄSIKIRJA

Päivitetty: 29.5.2023

Ristijärvi
KESKELLÄ KAINUUTA

Laatijat:

Petra Honkala erityisluokanopettaja, Mervi Hälinen laaja-alainen erityisopettaja, Mirva Kytömäki vapaa-aikaohjaaja, Satu Leinonen esiluokanopettaja, Tiinaliisa Portano rehtori/siv.päällikkö, Kati Rita Rivaryn puheenjohtaja, Päivi Härkönen hankekoordinaattori (TOKI-hanke)

SISÄLLYSLUETTELO

KOULUN TOIMINTAKULTTUURI	4
ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ	4
Osallisuus	4
Tukioppilastoiminta	4
Oppilaskunta	5
Lasten ja nuorten parlamentti	5
Nuorisovaltuusto	5
Verso	5
Kodin ja koulun yhteistyö	6
Koulussa tehtävä nuorisotyö	7
Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen	7
Oppilaanohjaus	8
Tehostettu oppilaanohjaus	8
LAADUKAS YLEINEN TUKI KAIKILLE OPPILAILLE	8
YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO	9
HUOLEN PUHEEKSIOTTO	10
YHTEYDENOTTO HUOLTAJAAN	10
YHTEYDENOTTO ERITYISOPETTAJAAN	11
YHTEYDENOTTO OPISKELUHUOLLON HENKILÖSTÖÖN	11
TUEN SUUNNITTELU, TOTEUTUS JA VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI	11
KOLMIPORTAINEN TUKI	13
Yleinen tuki	13
Tehostettu tuki	14
Eriytynen tuki	15
VAATIVA MONIALAINEN TUKI	17
Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	17
ERITYISET OPETUSJÄRJESTELYT	18
Lyhennetty koulupäivä	18
Pidennetty oppivelvollisuus	18
Vapautus oppiaineen opiskelusta	18
Vuosiluokkiin sitomaton opetus (VSOP)	18
ERITYISOPETUKSEN KÄYTÄNTEET	19
OPISKELUHUOLTO	22
YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO	22
OPPILASHUOLLON VERKOSTOTOIMIJAT	22
PERHEKESKUSVERKOSTO	22
KOULUTERVEYDENHUOLTO	24
Kouluterveystoiminta	24
Koululääkäri	24
Koulujen psykiatrinen sairaanhoitaja eli miekkari	25
KURAATTORIPALVELUT	25
PSYKOLOGIPALVELUT	26
LAPSIPERHEIDEN SOSIAALIPALVELUT	27
Lapsiperheiden kotipalvelu	27
Asiakasmaksut	28

Perhetyö	29
Nopsa-perhetyö	29
Lapsiperheiden sosiaalityö	30
Palvelutarpeenarvointi	30
Perheoikeudelliset palvelut (lastenvalvojat)	31
Sosiaalipäivystys	32
KUNTOUTUS	32
Fysioterapia	32
Puheterapia	32
Ravitsemusterapia	33
Toimintaterapia	33
ERIKOISSAIRAANHOITO	34
Lastenpsykiatrian poliklinikka	34
Nuorisopsykiatrian poliklinikka	35
Lastenneurologian poliklinikka	36
Kehitysvammapoliklinikka	36
SAIRAALAOPETUS ja PALOKANKAAN KOULU	37
Konsultoiva erityisopetus	39
NUORISOTOIMI	39
KOLMAS SEKTORI	40
SIIRTYMÄVAIHEIDEN TIEDONSIIRRON KÄYTÄNTEET	40
ESIOPETUKSESTA ALKUOPETUKSEEN	41
KOULUN ALOITUKSEN LYKKÄÄMINEN	41
ALA-YLÄKOULU	42
YLÄKOULU-TOINEN ASTE	42
OPPILAAN VAIHTAESSA YLEISOPETUKSEN LUOKASTA ERITYISOPETUKSEN LUOKKAAN	42
OPPILAAN VAIHTAESSA ERITYISOPETUKSEN LUOKASTA YLEISOPETUKSEN LUOKKAAN	42
OPPILAAN VAIHTAESSA KUNTAA	42
MONIKIELISYYS JA-KULTTUURISUUS	43
S2 -OPETUS	43
VALMISTAVA OPETUS	44
LIITTEET	45
VARHAISEN TUEN VERKOSTOKARTTA	45
VERKOSTOTAPAAMINEN: YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTORYHMÄ	46
VERKOSTOTAPAAMINEN: TIETOA KOULULAISEN HUOLTAJALLE	46

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN PERUSTA

KOULUN TOIMINTAKULTTUURI

Kuvataan koulun toimintakulttuuri

Ristijärven keskuskoulun toimintakulttuurille luo pohjan yhdessä valitut arvot. Kaikista keskeisin arvo on kuitenkin se kasvatusrakkaus, jota jokaiselta kasvattajalta edellytetään työskentelyssään. Kasvatusrakkaus ohjaa kaikkea arkista työtä jokaisena arkipäivänä ja jokaisessa lasta koskevassa toiminnassa. Meidän tehtävämme opetustoimen aikuisina on olla kasvavan lapsen ja nuoren elämässä tukena ja turvana, rajoina ja rakkautena, ehdoitta, hyvinä ja huonoina hetkinä.

Koulumme on pieni yhtenäiskoulu, jossa toimivat luokat esiluokasta yhdeksänteen luokkaan. Useat luokat ja oppiaineet opiskellaan yhdysluokissa. Yhdysluokkaopetuksen lisäksi eskari-alkupetusryhmille on mahdollistettu joillekin tunneille viikossa (lähinnä äidinkieli ja matematiikka) yhteistyön tekeminen ja opetusryhmien jakaminen pienempiin sekaryhmiin. Pienryhmän oppilaat opiskelevat mahdollisuuksiensa ja henkilökohtaisten oppimisen järjestämissuunnitelmiansa mukaisesti yleisopetuksen tunneilla ja osallistuvat inklusiivisuuden periaatten mukaisesti kaikkeen muuhun yhteisölliseen toimintaan.

Koulun pienuus mahdollistaa laaja-alaisen oppimiskokonaisuuksien tai pienempien teemojen toteuttamisen kaikilla luokka-asteilla ja kaikissa ryhmissä.

ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ

Osallisuus

Tukioppilastoiminta

Tukioppilastoiminnassa keskeistä on nuorten sitouttaminen kouluhyvinvointityöhön. Tukioppilastoiminnan perusajatuksena on toisia kunnioittava arvomaailma ja toimintatavat, joilla tavoitellaan hyvinvoivaa koulua kaikille nuorille. Toiminnalla edistetään kaveritaitoja, ryhmässä toimimisen taitoja, harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja, toisen huomioimista ja empatiaa. Tukioppilastoiminta on tärkeä hyvinvointia edistävä voimavara koulussa. Tukioppilastoiminta on kiusaamista ennaltaehkäisevää toimintaa. (MLL tukioppilastoiminta)

Ristijärven keskuskoululla tukioppilaina toimivat 7.-9.luokkalaiset, jotka ovat käyneet tukioppilaiden peruskoulutuksen. Tukioppilasohjaajia on koulussamme kaksi. Tukioppilaat suunnittelevat ja

järjestävät koulussamme mm. erilaisia teemapäiviä ja -viikkoja, kuten esimerkiksi hyvinvointiviikko ja kaveriviikko. Yhteistyötä tehdään oppilaskunnan edustajien ja ohjaajien kanssa.

Oppilaskunta

Ristijärven keskuskoululla oppilaskunnan hallituksessa on edustajia jokaiselta luokka-asteelta esikoulusta 9.luokkaan. Oppilaskunnan ohjaajia on kaksi. Oppilaskunnan edustajat osallistuvat lasten- ja nuorten parlamentin kokouksiin. Oppilaskunta järjestää erilaisia teemapäiviä koulullamme.

Lasten ja nuorten parlamentti

Kunnassa toimii Lasten ja nuorten parlamentti, jonka tehtävänä on kehittää ja suunnitella esi- ja perusopetuksen toimintaa ja toimia yhdyspintana kunnan päättäjiin päin. Lasten ja nuorten parlamenttiin kuuluu jokaiselta vuosiluokalta edustaja ja se kokoontuu 3 -6 kertaa vuosittain ja vie asioita eteenpäin myös kunnan päättäjiille. Lasten ja nuorten parlamentti on suora mahdollisuus lapsille ja nuorille vaikuttaa esimerkiksi koulun ja kunnan hankintoihin ja koulun käytänteisiin.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuuston tarkoitus on edistää nuorten osallistamis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia. Nuorisovaltuusto on nuorten vaikuttamiskanava, mitä kautta he saavat tuotua esille nuorten näkökulman heitä koskevista asioista. Ristijärven nuorisovaltuustoon kuuluu kuusi jäsentä ja toimikausi on kaksi vuotta. Nuorisovaltuustoon kuuluu myös kunnanvaltuuston edustaja, joka myös vie nuorten ehdotuksia ja ideoita eteenpäin kuntapäättäjiille. Vastaavasti kunnanvaltuuston edustaja voi myös pyytää lausuntoja, mielipiteitä ja ehdotuksia heitä koskevista asioista.

Ristijärveltä on myös edustus Kainuun hyvinvointialueen nuorisovaltuustossa, jonka tarkoituksena on edistää nuorten osallisuutta sekä huomioon ottamista hyvinvointialueen päätöksenteossa ja kaikissa nuoria koskevista asioista jo valmisteluvaiheessa sekä edistää viranomaisten, nuorten sekä nuorisjärjestöjen yhteistoimintaa.

Verso

VERSO-ohjelma tuo varhaiskasvatus- ja opetusalan ammattilaisille sekä lapsille, oppilaille ja opiskelijoille restoratiivisia kohtaamisen menetelmiä arjen toimintaan. Restoratiivinen lähestymistapa vahvistaa sovittavaa toimintakulttuuria ja restoratiivinen sovittelu tarjoaa vaihtoehdoisen menetelmän ratkaista lasten ja oppilaiden keskinäisiä sekä opettajien ja oppilaiden välisiä ristiriitoja arjen toiminnassa. Sovittelu on selkeä toimintamalli, jonka avulla sovittelijoiksi koulutetut koulun henkilökunnan jäsenet ja oppilaat auttavat osapuolia itse löytämään ratkaisun ristiriitaansa. Osapuolet saavat kertoa oman näkemyksensä tapahtuneesta, kuvata tuntemuksiaan ja pohtia eri ratkaisuvaihtoehtoja. Mallia noudattamalla edetään sopimukseen, jonka toteutumista seurataan. Sovittelulla puututaan mieltä pahoittavaan toimintaan mahdollisimman varhain. Kopioitu suoraan Verso- vertaissovittelu sivustolta.

Meidän koulullamme on koulutettu 4 -9 - luokkalaisia vertaissovittelijoiksi. Myös aikuisista osa on saanut verso-aikuiskoulutukset. Joka vuosi päivitetään ja koulutetaan uusia oppilaita ja päivitetään vanhojen versotoimijoiden taidot. Vertaissovittelijat toimivat pareittain ja heidän tukenaan on aina yksi verso-aikuinen. Varhaiskasvatuksessa on käytössään Miniverso. Keskuskoululla verso-toiminnassa mukana ovat luokat 1-9.

oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko koulu yhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissa

Kodin ja koulun yhteistyö

Kodin ja koulun yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oloista. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle. (Mukaellen Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita, 2014)

Ristijärvellä kodin ja koulun välistä yhteistyötä tukee kuntakohtainen vanhempainyhdistys Rivary, joka on yhteinen päiväkodin kanssa. Yhdistyksen säännöissä on kirjattu yhdistyksen toiminnan tarkoitus.

Yhdistyksen tarkoituksena on:

- vahvistaa Ristijärven kunnan vanhempien ja vanhempainyhdistysten toimintaedellytyksiä ja yhteistyötä lasten kasvuympäristöön vaikuttamisessa,
- edistää kasvatusyhteistyötä, yhteisöllisyyttä ja lasten hyvinvointia ja
- edistää vanhempien mielipiteiden esiin tulemistä koulutusta ja kasvatusta koskeissa kysymyksissä.

Yhdistyksen ja koulun yhteistyön muotoja ovat säännölliset tapaamiset sekä verkostoyhteistyö. Yhdistyksen hallituksella on edustus koulun yhteisöllisessä opiskelijahuoltoryhmässä.

Kommentti [1]: KAsoin Sotkamon kirjauksen ja tämän teidän kirjauksen läpi. Mielestäni tämä teidän kirjaus on riittävä. Mennään tällä.

Oppilaanohjaus

<https://virkailija.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-app/uusi/#/fi/opetussuunnitelmat/26216884/vuosiluokkakokonaisuus/26242339/oppiaine/26248858>

- ei vielä julkaistu, julkaisun jälkeen oikea linkki tähän

Tehostettu oppilaanohjaus

Osa oppilaista tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta (Perusopetuslaki 11 a §). Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa annetaan oppilaalle henkilökohtaista ohjausta, pienryhmäohjausta sekä tehostetaan työelämään ja koulutukseen tutustumista. Tästä ohjauksesta laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta annetaan 8:lla ja 9:llä vuosiluokalla. Ristiäjrvellä tehostetusta oppilaanohjauksesta huolehtivat ensisijaisesti opinto-ohjaaja ja laaja-alainen erityisopettaja oppilaskohtaisen työryhmän kanssa.

LAADUKAS YLEINEN TUKI KAIKILLE OPPILAILLE

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014).

Monipuolinen yleisen tuen kautta tapahtuva oppilaan tukeminen omaan opetusryhmäänsä on keskeinen tuen porrastuksen lähtökohta. Useat tuen muodot ovat käytettävissä kaikilla tuen tasoilla. On kuitenkin huomioitava, että opiskelun erityiset painoalueet voivat olla vain tehostetun sekä erityisen tuen tasoilla ja oppiaineiden yksilöllistäminen on mahdollista vain erityisen tuen tasolla.

Perusopetuslain 30§ mukaan oppilaan on saatava riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Ristijärven keskuskoululla työskentelee kymmenkunta luokan- ja aineenopettajaa, laaja-alainen erityisopettaja sekä erityisopetuksen pienryhmän opettaja sekä neljästä viiteen koulunkäynninohjaajaa päivittäin. Kunnalla on käytettävissä kouluterveydenhoitajan, -kuraattorin ja – psykologin palvelut noin kerran viikossa.

Meillä on riittävät resurssit tukiopetukseen ja yksilölliseen opetukseen jo luokkatilanteissa, sillä opetusryhmät ovat suhteellisen pieniä. Pienenä yksikkönä voimme toimia hyvin nopeasti ja joustavasti tuen tarpeen esiintyessä.

Oppilaiden tuen tarpeen mukaan kootaan yksilökohtaiset asiantuntijaryhmät ja kunta-/koulukohtainen oppilashuoltoryhmä kokoontuu n. kaksi kertaa vuodessa. Koululla toimii Lasten ja Nuorten parlamentti, joka käsittelee yleisellä tasolla koulun viihtyvyyteen ja hyvinvointiin liittyviä asioita. Parlamentti kokoontuu n. kahden kuukauden välein ja siinä ovat koulun työntekijöistä läsnä mahdollisuuksien mukaan laaja-alainen erityisopettaja, rehtori, kouluterveydenhoitaja ja vapaa-aikaohjaaja sekä oppilaskunnan ohjaaja sekä 1-2 edustajaa jokaiselta luokka-asteelta. Tarpeen mukaan kokoontumiseen kutsutaan esimerkiksi ruokahuollon päällikkö, kunnanvaltuutettuja yms. ajankohtaisia asiantuntijoita.

YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO

Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoolta toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4§)

Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhooltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4§)

Yhteisöllistä oppilashuoltotyötä on mm.

- verkostotyö muiden asiantuntijoiden kanssa (nuorisotyö, nuorisopsykiatria, lastenpsykiatria, lastensuojelu, poliisi, MLL jne.)
- yhteistyö nuorisotoimen ja oppilaskunnan kanssa
- kiusaamiseen puuttuminen, Verso ja Miniverso
- ryhmäytyminen / ryhmädynamiikka
- läsnäolo tunneilla tarvittaessa / pienryhmien ohjaaminen
- erilaiset kyselyt / tiedottaminen
- vanhempainillat
- työparityöskentely

Ristijärvellä koulu-/kuntaohjaisessa opiskeluhooltoryhmässä työskentelevät opiskeluhoollon henkilöstön lisäksi mm.vanhempainyhdistyksen ja ruokahuollon edustaja sekä koulun henkilökuntaa. Ryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa, kerran syys- ja kerran kevätlukukaudella. Lasten ja nuorten parlamentin pöytäkirjasta opiskeluhooltoon liittyvät asiat tuodaan sille tiedoksi samoin kunnan hyvinvointisuunnitelmassa esille nousseet asiat. Kokous ohjaa koulu-yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden kehittämistä.

Koulun tukioppilastoiminta, oppilaskuntatoiminta ja Verso- vertaissovittelu tukevat yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin kehittämistä, samoin koulun järjestämä kerhotoiminta.

[Kiusaamisen ehkäisy](#)

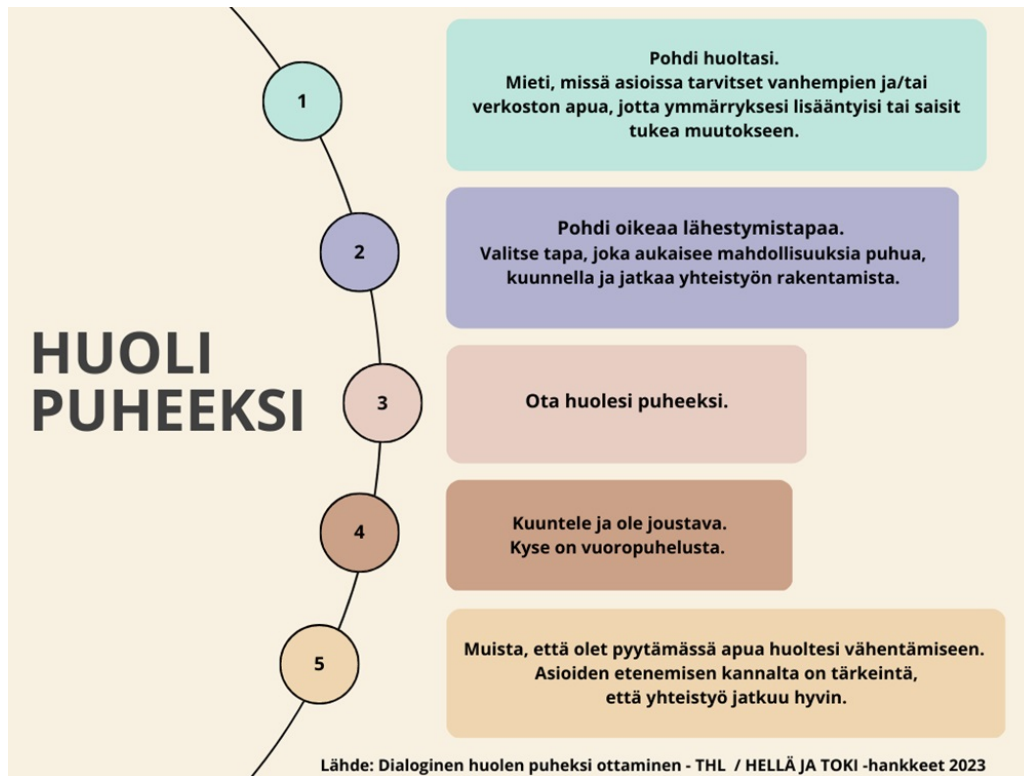
[Kriisisuunnitelma 13.9.2005.doc](#)

HUOLEN PUHEEKSIOTTO

Dialoginen huolen puheeksi ottaminen

Dialoginen huolen puheeksi ottaminen on tapa ottaa askarruttava tai hankala asia puheeksi toista ihmistä arvostaen. Varhainen puuttuminen kannattaa, sillä silloin osapuolet pääsevät yhteistyöhön varhain ja toimintamahdollisuuksia on vielä runsaasti. Tärkeää on, että huoli otetaan puheeksi kunnioittavalla tavalla. Yhteistyö ja luottamus rakentuvat, kun asiat otetaan puheeksi *kunnioittavasti, avoimesti ja rohkeasti*.

Huolen puheeksi ottamisen vaiheet

YHTEYDENOTTO HUOLTAJAAN

Opettaja ottaa ensimmäisenä yhteyttä huoltajaan, kun hänellä herää huoli oppilaan oppimisesta tai hyvinvoinnista. Opettaja sopii yhteistyössä huoltajan kanssa, kuinka asiassa edetään. Opettaja pohtii huoltajan kanssa, mitkä yhteistyötahot pyydetään yhteistyöhön oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseksi. Tässä tilanteessa voi hyödyntää VERKOSTOKARTTAA.

YHTEYDENOTTO ERITYISOPETTAJAAN

Opettaja ottaa yhteyttä erityisopettajaan, jos hänellä herää huoli oppilaan oppimisesta. Luokan-/aineenopettaja sopii yhteistyössä huoltajan ja erityisopettajan kanssa, kuinka oppimiseen liittyvässä huolella edetään. Pohditaan myös verkoston koollekutsumisen tarvetta (esim. koulupsykologin tutkimukset). VERKOSTOKARTTA. Opettaja voi myös konsultoida erityisopettajaa nimettömästi huolen herätessä.

YHTEYDENOTTO OPISKELUHUOLLON HENKILÖSTÖÖN

Opettaja ottaa huoltajan luvalla yhteyttä opiskeluhuollon ammattilaiseen, jos hänellä herää huoli oppilaan hyvinvoinnista. Kouluissa toimivia opiskeluhuollon henkilöstöä ovat mm. koulukuraattori, terveydenhoitaja, koululääkäri, psykiatrinen sairaanhoitaja (miekkari) ja koulupsykologi. Opettaja sopii yhteistyössä huoltajan ja opiskeluhuollon ammattilaisen kanssa, kuinka asiassa edetään. Pohditaan, onko tarvetta järjestää yksilöllinen opiskeluhoitoryhmä. Tässä tilanteessa voidaan hyödyntää VERKOSTOKARTTAA. Opettaja voi myös konsultoida opiskeluhuollon henkilöstöä tai muita yhteistyötahoja nimettömästi huolen herätessä.

TUEN SUUNNITTELU, TOTEUTUS JA VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki. (OPS 2016)

Ristijärvellä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden suunnitelmallista seulontaa tuen järjestämiseksi toteuttaa koko opetushenkilöstö. Tarvittaessa tehdään moniammatillista yhteistyötä. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti. Jokainen opettaja arvioi oppilaiden tuen tarvetta opetustilanteissa ja opettamisessa oppiaineissa. Erityisopettaja arvioi oppilaiden tuen tarvetta mm. erilaisten testien ja seulontojen avulla. Yhteistyö opetushenkilöstön kesken on tiivistä. Esimerkiksi erityisopettaja ja luokanopettaja-/aineenopettaja- yhteistyö oppilaan tuen tarpeen järjestämiseksi ja vaikuttavuuden arvioimiseksi on tiivistä. Laaja-alainen erityisopettaja keskustelee oppilasta opettavan opettajan kanssa. Yhteistyö oppilaan ja mahdollisesti huoltajan kanssa toteutetaan keskusteluna mahdollisista syistä heikkoon menestykseen sekä sopivista tuen järjestelyistä. Heikot arvosanat, oppiaineessa arvosana 5/6 tai heikko keskiarvo, antaa selkeän viitteen oppimisen ja opiskelun haasteista. Matalalla kynnyksellä tukitoimet tulee aloittaa välittömästi.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet

ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen. (OPS 2016)

Tietyllä tuen tasolla tulee tukea antaa riittävän kauan, jotta nähdään tuen vaikuttavuus. Seuraavalle tuen tasolle siirrytään, kun voidaan todeta yhdessä oppilaan, huoltajan ja moniammatillisen työryhmän kanssa, ettei tuki ole riittävää. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää (OPS 2016). Jos tuen tarve on pitkäkestoista tai tarvitaan vahvempaa tukea, siirrytään seuraavalle tuen tasolle.

Tuen järjestelyjä pohdittaessa tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle. (OPS 2016)

Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Huoltajalle annetaan tietoa tukeen liittyvistä säännöksistä ja niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyin tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen opiskeluhuollon tukea. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso opiskeluhuollon osio).

TUEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI

Tuen suunnittelu ja arviointi limittyvät koulun arjessa. Tuen järjestelyjä muutetaan joustavasti lukuvuoden aikana oppilaan yksilöllisten tarpeiden ja oppimistylien mukaan. Tuen suunnittelu ja vaikuttavuuden arviointia tehdään yhdessä keskustellen oppilaan ja huoltajan kanssa. Toistuvat suunnitellut kartoitukset (esim kokeet, testit, läksynkuulustelut) mahdollistavat kehityksen ja tukijärjestelyjen vaikuttavuuden seurannan. Havaintojen ja arviointien jälkeen opettajat keskustelevat tarvittaessa tuloksista ja huolen aiheista oppilaan ja huoltajan kanssa. Erityisopettaja arvioi, konsultoi ja suunnittelee tuen järjestelyjä luokanopettajan ja aineenopettajien kanssa. Tarvittaessa oppilas ohjataan jatkoarvioiteihin ja -tutkimuksiin. On tärkeää, että tukitoimet voidaan suunnitella tehokkaiksi ja ne ovat perusteltuja. Tuen suunnittelu ja vaikuttavuuden seuranta sekä arviointi tapahtuvat pedagogisten asiakirjojen avulla. Asiakirjojen päivittäminen ja arviointi on olennainen osa yksilön tuen suunnittelua ja vaikuttavuuden arviointia.

KOLMIPORTAINEN TUKEA

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopeutus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista. (Ops 2016)

Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopeutuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla. (Ops 2016)

Ristijärven kunnassa yleisen tuen käytännön järjestäminen on osa oppilaiden kasvatusta, opetusta ja ohjausta. Oppilaan omassa luokassa huomioidaan tuen tarpeet muun muassa oppimistilat, materiaalit ja opetusjärjestelyt huomioiden. Tarvittaessa tukitoimina käytetään mm. eriyttämistä, tukiopeutusta, samanaikaisopetusta ja osa-aikaista erityisopetusta.

Opettaja arvioi ja antaa palautetta oppilaan kehitymisestä ja edistymisestä, havainnoi tuen tarpeita ja suunnittelee opetuksen ja oppimisympäristön sekä mahdolliset tukitoimet joko yksin tai yhdessä muiden opettajien ja huoltajien kanssa.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa sisältää oppilaan ohjausta, huoltajien informoimista tuen tarpeesta ja tarvittavista tukitoimista sekä koulun mahdollisuuksista tarjota yleistä tukea. **Luokanopettaja/aineenopettaja on ensisijaisesti yhteistyössä huoltajien kanssa.** Erityisopettaja on tarvittaessa yhteistyössä huoltajien kanssa.

Ristijärven kunnassa voidaan **tarvittaessa käyttää oppimissuunnitelmaa** osana oppilaan yleistä tukea. Yleisen tuen oppimissuunnitelman **laatimisesta vastaa luokanopettaja/aineenopettaja.**

Yleisen tuen suunnittelun ja arvioinnin apuna voi hyödyntää liitteenä olevaa **Oppimisen ja koulunkäynnin tuen suunnittelu ja arviointi –lomaketta.** **Tähän tulee oma lomake**

VIP-verkoston tukitoimien tsekkauslista: https://vip-verkosto.fi/wp-content/uploads/2022/02/1.Vaativan-konsultaation-tsekkauslista_taytettava_0122.pdf

Mikäli yleinen tuki ei riitä, tehdään pedagoginen arvio ja siirrytään tehostettuun tukeen. Tarkempi ohje tehostetun tuen alla.

Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. (Ops 2016)

Ristijärven kunnassa tehostettuun tukeen siirrytään silloin, kun tuen tarve on säännöllistä ja/tai useita tukimuotoja tarvitaan samanaikaisesti ja kun yleisen tuen toimet eivät ole enää riittäviä. Tehostetun tuen aloittamisesta, toteuttamisesta ja päättämisestä keskustellaan ensin huoltajien ja oppilaan kanssa.

Toimintaohje:

Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään **moniammatillisesti** yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. **Tehdään pedagoginen arvio Wilmaan**

→ eli opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhoitaja/koulupsykologi/koulukuraattori

→ jos em. ammattihenkilö ei pääse paikalle, konsultoidaan ja konsultointi kirjataan pedagogiseen arvioon

→ **tehdään oppimissuunnitelma Wilmaan** = kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta

→ **tarkistetaan** vähintään kerran lukuvuoden aikana

HUOM! Kyseessä pedagogiset asiakirjat, ei kirjata terveystietoja, lääkityksiä, perheen asioita yms. Mutta on tärkeää kirjata sairauden tai oireyhtymän vaikutus oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä niiden huomiointi opetuksen ja tuen järjestämisessä.

Myös siirryttäessä tehostetusta tuesta yleiseen tukeen, tehdään pedagoginen arvio.

Tehostetun tuen suunnittelun ja arvioinnin apuna voi hyödyntää liitteenä olevaa Oppimisen ja koulunkäynnin tuen suunnittelu ja arviointi –lomaketta.

Uusi tehostetun tuen suunnitelma laaditaan aina lukuvuoden alkaessa sekä tuen tavoitteiden/tuen tarpeen muuttuessa.

Vastuu luokanopettajalla/-valvojalla ja laaja-alaisella erityisopettajalla, jotka tekevät yhteistyötä oppilaan, huoltajan, muiden oppilasta opettavien opettajien sekä oppilaan kanssa työskentelevän henkilöstön kanssa. **Luokanopettaja/-valvoja kokoaa tarvittavat tiedot pedagogisiin asiakirjoihin** em. työntekijöiltä ja tiedottaa heitä oppilaan opetuksen kannalta tärkeisiin asioihin liittyen. Luokanopettaja/-valvoja ja laaja-alainen erityisopettaja sopivat tapaamisajat sekä vastaavat pedagogisten asiakirjojen

laatimisesta ja tarkistamisesta. **Laaja-alaisen erityisopettajan on suositeltavaa seurata vastuuluokkiensa oppilaiden tehostetun tuen asiakirjojen ajantasaisuutta.**

Opiskelun erityiset painoalueet (ydinsisällöt):

Tehostetun ja erityisen tuen tukitoimi, sisällöt kirjataan oppilaan suunnitelmaan.

- Oppilas opiskelee opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt.
- Keskittymällä olennaiseen, oppilaalla jää voimavaroja oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseen.

HUOM! Painoalueet eivät voi olla alempien luokkien sisältöjä tai tavoitteita.

→ Oppilas pyrkii oman vuosiluokkansa tavoitteisiin.

Suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen vuosiluokan tavoitteisiin.

Huoltajalla oltava tieto, miten erityiset painoalueet vaikuttavat oppiaineen arviointiin.

Käytännössä esim. E-kirjat, tummennetut sanat, tärkeää-laatikot.

Useimmiten väliaikainen ratkaisu, sisältöjä lisätään edistymisen mukaisesti.

Mikäli tehostettu tuki ei riitä, tehdään pedagoginen selvitys ja siirrytään erityiseen tukeen. Tarkempi ohje erityisen tuen alla.

Erityinen tuki

Eryitystä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Eryitystä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta--alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis-- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. (OPS 2014)

Toimintaohje

Erityisen tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään **moniammatillisesti** yhteistyössä oppilashuollon

ammattihenkilöiden kanssa.

→ Tehdään pedagoginen selvitys Wilmaan.

1. Moniammatillisen tapaamisen (= kuulemistilaisuus) sopiminen oppilaan ja huoltajan kanssa.
→ eli opetushenkilöstön lisäksi
kouluterveydenhoitaja/koulupsykologi/koulukuraattori
→ jos em. ammattihenkilö ei pääse paikalle, konsultoidaan ja konsultointi kirjataan pedagogiseen selvitykseen
2. Pedagogisen selvityksen täyttäminen Wilmaan.
3. Pedagogisen selvityksen lähettäminen huoltajien nähtäväksi (Wilmassa tai paperisena). Pedagogiseen selvitykseen tarvitaan huoltajien allekirjoitus.
4. Hallintopäätöksen tekeminen. Sivistyspäällikkö tekee hallintopäätöksen. Päätös lähetetään huoltajille nähtäväksi sivistyspäällikön toimesta.

→ Laaditaan HOJKS Wilmaan.

HUOM! Kyseessä pedagogiset asiakirjat, ei kirjata terveystietoja, lääkityksiä, perheen asioita yms. Mutta on tärkeää kirjata sairauden tai oireyhtymän vaikutus oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä niiden huomiointi opetuksen ja tuen järjestämisessä.

Erytisen tuen suunnittelun ja arvioinnin apuna voi hyödyntää liitteenä olevaa Oppimisen ja koulunkäynnin tuen suunnittelu ja arviointi –lomaketta (katso yleisen tuen kohdalta).

Uusi HOJKS laaditaan aina lukuvuoden alkaessa sekä tuen tavoitteiden/tuen tarpeen muuttuessa.

Vastuu opetusjärjestelyiden ja kotiluokan mukaan joko erityisluokanopettajalla tai luokanopettajalla/-valvojalla ja laaja-alaisella erityisopettajalla, jotka tekevät yhteistyötä oppilaan, huoltajan, muiden oppilasta opettavien opettajien sekä oppilaan kanssa työskentelevän henkilöstön kanssa. Erityisluokanopettaja tai luokanopettaja/-valvoja kokoaa tarvittavat tiedot pedagogisiin asiakirjoihin em. työntekijöiltä ja tiedottaa heitä oppilaan opetuksen kannalta tärkeisiin asioihin liittyen. Erityisluokanopettaja tai luokanopettaja/-valvoja ja laaja-alainen erityisopettaja sopivat tapaamisajat sekä vastaavat pedagogisten asiakirjojen laatimisesta ja tarkistamisesta. Laaja-alaisen erityisopettajan on suositeltavaa seurata vastuuluokkiensa oppilaiden erityisen tuen asiakirjojen ajantasaisuutta.

Milloin tehdään pedagoginen selvitys?

- siirryttäessä tehostetusta tuesta erityiseen tukeen

- siirryttäessä erityisestä tuesta tehostettuun tukeen

- erityisen tuen päätös tarkistetaan ainakin

- toisen vuosiluokan jälkeen, käytännössä pedagoginen selvitys tehdään 2. vuosiluokan keväällä
- sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä, käytännössä pedagoginen selvitys tehdään 6. vuosiluokan keväällä

- erityisen tuen päätös tarkistettava aina tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä (pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut 31 §:ssä tarkoitetut palvelut, kuten oppilaan tarvitsemat apuvälineet tai tukijaksot Valterikoulussa, mahdolliset yksilöllistettävät oppiaineet, niiden lisääminen tai vähentäminen, opetuksen järjestäminen poiketen 11 §:ssä määritellyistä oppiaineista, oppilaan vapauttaminen oppiaineen opiskelusta, muut perusopetuslain 18 §:n perusteella päätettävät erityiset opetusjärjestelyt, kuten muut opetuksen sisältöjä tai järjestämistapaa koskevat järjestelyt, päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta, opiskelu toiminta-alueittain)

- aina oppilaan muuttaessa toiselta paikkakunnalta, jossa hänelle on tehty erityisen tuen päätös

→ Hallintopäätös aina erityisen tuen antamisen aloittamisesta/jatkamisesta/lopettamisesta eli aina pedagoginen selvitys sivistyspäällikön päätettäväksi.

Opiskelun erityiset painoalueet (ydinsisällöt):

Tehostetun ja erityisen tuen tukitoimi, sisällöt kirjataan oppilaan suunnitelmaan.

- Oppilas opiskelee opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt.
- Keskittymällä olennaiseen, oppilaalla jää voimavaroja oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseen.

HUOM! Painoalueet eivät voi olla alempien luokkien sisältöjä tai tavoitteita.

→ Oppilas pyrkii oman vuosiluokkansa tavoitteisiin.

Suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen vuosiluokan tavoitteisiin.

Huoltajalla oltava tieto, miten erityiset painoalueet vaikuttavat oppiaineen arviointiin.

Käytännössä esim. E-kirjat, tummennetut sanat, tärkeää-laatikot.

Useimmiten väliaikainen ratkaisu, sisältöjä lisätään edistymisen mukaisesti.

Oppiaineen yksilöllistäminen:

Opetussuunnitelman perusteiden luku 7.4.4 "Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen":

Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää.

→ Eli, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta vaikuta saavuttavan arvosanaa 5.

Esim. kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka ja käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla perusteena yksilöllistämiseksi. Ajan myötä näistä voi seurata esim. merkittäviä oppimisvaikeuksia, jolloin yksilöllistäminen on mahdollista.

Tavoitteet ja sisällöt voivat olla esim. alempien vuosiluokkien mukaisia.

Huomioitava tavoitteiden mukaisen opetuksen järjestämisen mahdollisuus.

Yksilöllistämisen päätöstä ei voida tehdä, mikäli ei ole ensin riittävän pitkään kokeiltu erityisten painoalueiden mukaista opiskelua.

Suoritusten arviointi suoritetaan yksilöllisiin tavoitteisiin nähden. Todistuksessa oppiaineen arvosanan yhteydessä on tähtimerkintä.

Toiminta--alueittain opiskelu suunnitellaan tapauskohtaisesti oppilaan tuen tarpeet huomioiden.

VAATIVA MONIALAINEN TUKI

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetus järjestetään toiminta-alueittain, kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Oppaita toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen:

[Opin ja osaan. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus esi- ja perusopetuksessa.](#)

[TOI-opetuksen tukimateriaali palapelikuviolla/VALTERI](#)

[Kaikki oppii! Pidennetty oppivelvollisuus ja oppimisen mahdollisuudet.](#)

ERITYISET OPETUSJÄRJESTELYT

Seuraavista tuen muodoista tehdään hallintopäätös

PoL 18§ Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Lyhennetty koulupäivä

Pidennetty oppivelvollisuus

Vapautus oppiaineen opiskelusta

PoL 18§ Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Kokonaan vapautettua oppiainetta ei mainita todistuksessa tai valmiissa lomakkeessa tämä kohta jätetään tyhjäksi. Jos oppilas on vapautettu oppiaineen jostakin/joistakin osa-alueista, vapautettuja osa-alueita ei oteta huomioon oppiainetta arvioitaessa. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää muuta opetusta tai ohjattua toimintaa. Erityisessä tuessa olevan oppilaan osalta kuvataan HOJKS:ssa konkreettisesti, miten oppilaan opiskelu käytännössä toteutetaan. Muiden osalta opiskelun järjestäminen kuvataan oppilaalle laadittavassa oppimissuunnitelmassa.

Oppilas voidaan vapauttaa tilapäisesti enintään lukukaudeksi kerrallaan. Lääkärintodistus tai muu selvitys vapauttamisesta (oppiaine/osa-alue) ja sen perusteista on pakollinen liite. ?

Vuosiluokkiin sitomaton opetus (VSOP)

VSOP eli vuosiluokkiin sitomaton opetus voi tukea oppilaan oppimista ja koulupolun etenemistä kaikilla tuen portailla. Nimensä mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa edetään omaan, henkilökohtaiseen tahtiin vuosiluokkiin sidotun opinto-ohjelman sijaan. Perusopetusasetuksen mukainen vuosiluokkiin sitomaton opetus edellyttää, että siitä on maininta kunnan/koulun opetussuunnitelmassa. Erityiset opetusjärjestelyt -päätöksellä (PoL§18) VSOP voidaan ottaa käyttöön niissä tilanteissa, joissa paikallisessa opetussuunnitelmassa ei ole mainintaa VSOP:sta.

Usein VSOP on käytössä sellaisilla yksittäisillä oppilailta, joilla katsotaan olevan väliaikainen este tai hidaste oppimisessa ja opiskelussa. VSOP:ta voidaan käyttää myös silloin, kun on syytä nopeuttaa etenemistä koulupolulla. Oppilaalla saattaa esimerkiksi olla jo valmiina vuosiluokalle tarvittavia tietoja ja taitoja.

Oppiaineet, jotka opiskellaan vuosiluokkiin sitomattomasti, tulee määritellä yhteisessä suunnittelupalaverissa huoltajia ja oppilasta kuunnellen. Oppiaineiden tavoitteet perustuvat oppilaalla

käytössä olevaan opetussuunnitelmaan. Opiskeltava tuntimäärä noudattelee opetuksenjärjestäjän määrittelemää tuntijakoa, jos erityisten opetusjärjestelyjen (PoL18§) turvin muuta ei ole päätetty. VSOP-opiskelussa toteutettava formatiivinen ja summatiivinen arviointi ei eroa vuosiluokkiin sidotusti opiskelevan arvioinnista. Jokainen oppilas on oikeutettu ohjaavaan ja kannustavaan arviointiin ja palautteeseen oppimisprosessinsa aikana. Oppilaat, jotka opiskelevat vuosiluokkiin sitomattomasti, tarvitsevat usein tukea opiskeluun ja koulunkäyntiinsä monin eri tavoin. Väli- ja lukuvuosiarvioinnissa noudatetaan paikallisen koulutuksenjärjestäjän linjauksia. Lukuvuositodistukseen merkitään arviointi valmiista oppiaineista ja opintokokonaisuuksista.

ERITYISOPETUKSEN KÄYTÄNTEET

Inklusiivinen opetus ja lähikoulu

Inklusiivinen opetus järjestetään siten, että jokainen oppilas saa tarvitsemaansa tukea oikeaan aikaan ja riittävästi. Lisäksi lähtökohtana on jokaisen oppilaan mahdollisuus opiskella yleisopetuksessa omassa lähikoulussaan.

Joustavat opetusjärjestelyt

Erityisopetusta annetaan joustavasti samanaikaisopetuksena, pienryhmissä tai yksilöopetuksena, ja sitä tulee aina suunnitella ja arvioida opettajien keskinäisessä yhteistyössä yhdessä oppilaan sekä huoltajan kanssa. Perusopetuksessa lapselle voidaan antaa hänen tarvitsemaansa tukea tuen määrästä riippuen siis joko yleisopetuksen ryhmässä, osa-aikaisena erityisopetuksena tai erityisryhmässä.

Yleisopetuksen ryhmässä pääsääntöisesti opiskeleva lapsi saa useimmiten tukea eriyttämisen, tukiovetuksen tai osa-aikaisen erityisopetuksen keinoin, jolloin erityisopettaja tukee lasta **samanaikaisopetuksessa** tai **pienryhmä- tai yksilöopetuksessa**. Jos tuen tarve on suuri, opetus voidaan järjestää pääsääntöisesti **erityisryhmässä**, jolloin opetuksesta vastaa erityisluokanopettaja.

Erityisryhmät tekevät usein yhteistyötä yleisopetuksen ryhmien kanssa. Ryhmät voivat pitää esimerkiksi yhteisiä oppitunteja tai pääsääntöisesti erityisryhmässä opiskeleva lapsi voi opiskella jotakin oppiainetta yleisopetuksen ryhmässä integroituneena, jos se on hänen oppimisensa ja koulunkäyntinsä kannalta tarkoituksenmukaista.

Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki sekä oppimisvaikeuksia korjaava työ

Oppilaan tuen tarve oppimisessa voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useampaan. Joustavilla opetusryhmillä voidaan vastata lapsen kulloiseenkin tuen tarpeeseen tarkoituksenmukaisesti. Osa-aikainen erityisopetus on tarkoitettu ennaltaehkäisemään ja korjaamaan oppimisvaikeuksia. Erityisopettajalla on asiantuntemusta oppimisvaikeuksista ja opetuksen käytössä olevista keinoista, joilla vaikeuksia voidaan ehkäistä. Hän voi yhdessä luokan- ja aineenopettajan kanssa pohtia keinoja, joilla oppimisen esteet saadaan ylitettyä.

Erityisopettaja arvioi, kartoittaa ja suunnittelee

Ennaltaehkäisevää toimintaa tukevat erityisopettajien tekemät seulontatestit koko ikäryhmälle niin kirjoittamisessa, lukemisessa kuin matematiikassakin. Tarvittaessa erityisopettaja tekee oppilaalle yksilöllisemmät testit. Tärkeää on se, että ajoissa havaitut oppilaiden haasteet otetaan huomioon ja oppilaita tuetaan mahdollisimman varhain.

Ristijärvellä erityisopettaja tekee säännöllisesti Luenpa-lukutestit 1.-6.luokille syys- ja kevätlukukaudella sekä YKÄ-lukutestit 7.luokalle kevätlukukaudella.

Kirjalliset työt kuuluvat vahvasti perustyöhön

Oppilaskohtaiset erilaiset kirjalliset suunnitelmat, kuten pedagoginen arvio, oppimissuunnitelma ja sen päivitykset, pedagoginen selvitys, HOJKS ja sen päivitykset, pyydetyt lausunnot esimerkiksi sosiaalitoimeen ja moninaisille kuntouttaville tahoille, koulupsykologille tehtävät lähetteet, sähköpostit ja Wilma-viestit vanhemmille, oppilashuoltoryhmän muistiot ja muut palaverimuistiot kuuluvat erityisopettajan arkiseen yhteistyöhön eri tahojen kesken.

Erityisopettaja selvittää tuen tarvetta eri osa-alueilla

- Kielen, kommunikaation ja vuorovaikutuksen tukeminen
- Matemaattisten taitojen tukeminen
- Motorisiin ja liikunnallisiin taitoihin kannattaa kiinnittää huomiota paitsi niiden itsensä vuoksi myös siksi, että niillä on todettu olevan yhteyksiä muun muassa kielellisiin taitoihin ja hahmottamiseen.
- Tarkkaavuuden taito on oppimisen sateenvarjotaito, joka vaikuttaa kaikkeen oppimiseen.
- Sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen tukemista ei voi ohittaa taitojen kokonaisuudessa. Tunnetaidoissa on kysymys ennen kaikkea lapsen itsetunnosta. Kaikki muu oppiminen saa voimansa terveestä minäkuvasta.
- Erityisopettajan osaamista tarvitaan myös esim. puheopetus, tukiviittomat tms.

Oppimisvalmiuksien ja -vaikeuksien kartoitukset auttavat tunnistamaan, millä oppimisen tai opiskelun alueella oppilaalla on tuen tarvetta. Kartoitusten tuottamaa tietoa käytetään tukitoimien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tuen tarpeiden tunnistamisen jälkeen oppilaan ja huoltajien kanssa suunnitellaan oppilaan tarvitsema ohjaus ja tuki.

Erityisopettajan tekee monipuolisesti yhteistyötä

Ennen erityisopetuksen kohteena olivat lähes ainoastaan tietyt oppilasryhmät tai yksittäiset oppilaat, mutta inklusion myötä on kehitetty toimintamalleja, joiden kohteena voi edellä mainittujen lisäksi olla myös koko koulu yhteisö. Inklusiivisessa opetuksessa nähdäänkin erityisopettajan ammatillinen yhteistyö muiden opettajien kanssa olevan keskeisessä roolissa. Monitahoinen yhteistyö näyttäytyy esimerkiksi paperitöiden tekemisenä, muiden opettajien konsultointina, erilaisiin moniammatillisiin kokouksiin osallistumisena sekä huoltajien kanssa tehtävänä yhteistyönä.

Konsultaatio on lisääntynyt

Erityispedagoginen konsultaatio tarkoittaa erityisopettajan asiantuntevaa neuvontaa ja ohjausta muille opettajille ja tarvittaessa myös muille ammattilaisille. Heidän tehtävänä on tarjota omaa asiantuntemustaan esimerkiksi keräämällä tietoja haastavasta tilanteesta, analysoimalla ongelmia, laatimalla asianmukaisia toimitasuunnitelmia ja arvioimalla interventiotuloksia.

Opiskeluhoolto

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa todetaan, että lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Yhteisötason opiskeluhoolto on ennaltaehkäisevää työtä oppilaan hyvinvoinnin tukemiseksi. Sekä yksilö- että yhteisötason opiskeluhoolto perustuu monialaiseen yhteistyöhön, jonka avulla ratkaisut erilaisiin tilanteisiin eivät jää yhden opettajan päätettäväksi. Oppilaiden hyvinvoinnin tukemista varten oppilaitoksissa tulee olla opiskeluhoitosuunnitelma, opiskeluhooltoryhmä ja opiskeluhoollon ohjausryhmä. Erityisopettajat toimivat hyvin usein aktiivisesti osana koulujensa oppilashuoltoa ja ovat jäseninä koulujen opiskeluhooltoryhmissä.

Erityisopettaja mukana kehittämistyössä

Asiantuntijuuden myötä erityisopettaja on opettajien ja laajan verkostoyhteistyön lisäksi yleensä mukana koulun toimintaan liittyvissä toiminnoissa, kuten resurssien jaossa, koulunkäynnin ohjaajien

tukemisessa ja integraatiosuunnittelussa, jotta koulun inklusiivinen rakenne toimii mahdollisimman hyvin.

Ristijärven keskuskoululla tehostetun tuen oppimissuunnitelmat ja HOJKS:t päivitetään kunkin lukuvuoden alussa (elo-lokakuussa) ja tarpeen mukaan lukukauden kuluessa. Oppimissuunnitelmat ja HOJKS:t pyritään tarkastamaan yhteistyössä huoltajan kanssa lukukauden lopulla (maalis-toukokuussa).

Laaja-alainen erityisopettaja ja erityisluokanopettaja pyrkivät osallistumaan vuosittaisiin Kainuun erityisopettajien tapaamisiin.

OPISKELUHUOLTO

[tähän linkki opiskeluhoitosuunnitelman](#)

[Liitäähän kopio opiskeluhoitosuunnitelmasta jonka olet tehnyt tämän pohjalta joskus](#)

YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO

Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon kuuluvat kouluterveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä monialaisen asiantuntijaryhmän tuki. Niillä voidaan täydentää oppilaan saamaa yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Esimerkiksi tehostettua tai erityistä tukea saavalle oppilaalle voi olla tarpeen tehdä psykologinen tutkimus tai kuraattorin laatima sosiaalinen selvitys.

Toisin kuin oppimisen ja koulunkäynnin tuki, yksilökohtainen oppilashuolto perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta. Suostumus tarvitaan myös monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamiseen.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisen, tapauskohtaisesti koottavan asiantuntijaryhmän työssä kertyvät tiedot kirjataan oppilashuoltokertomukseen. Kirjaamisesta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tiedot ovat salassa pidettävä. Opiskeluhooltokertomukseen voidaan kirjata tieto, että oppilas saa oppimisen ja koulunkäynnin tukea, tai tieto, että tuen antamista selvitetään. Opiskeluhooltokertomukset säilytetään lukollisessa tilassa.

(Lähde: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki-ja-oppilashuolto>)

Lisätietoja:

[Tukea arkeen](#) -opas, s.21

OPPILASHUOLLON VERKOSTOTOIMIJAT

PERHEKESKUSVERKOSTO

- Perhekeskustoiminta on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä edistävä sekä varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta tarjoava monialainen verkosto. Perhekeskus pohjautuu perhekeskustoimintamalliin, jossa sovitaan tarvittavista yhteistyörakenteista ja yhteisistä käytänteistä hyvinvointialueella lasten, nuorten ja perheiden parissa toimivien sosiaali- ja terveydenhuollon, kuntien, järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien toimijoiden kanssa.

-

- **Perhekeskusverkostotyöryhmien rakenne:**

Kainuun perhekeskusverkosto

- Lisätietoja: [Perhekeskukset | Kainuun hyvinvointialue](#)

KOULUTERVEYDENHUOLTO

Kouluterveydenhoitaja

Kouluterveydenhoitajan työn tavoitteena on turvata jokaiselle koululaiselle mahdollisimman terve kasvu ja kehitys. Varsinainen sairaanhoito ei kuulu kouluterveydenhuoltoon, paitsi ensiapu koulutapaturmissa ja ensihoito-ohjeet sairastuneille. Terveysterveystarkastukset ovat laajoja 1., 5. ja 8. luokilla. Kouluterveydenhoitajat huolehtivat myös oppilaiden rokotusohjelman mukaisista rokotuksista.

Kouluterveydenhoitaja toimii moniammatillisessa yhteistyössä koulun henkilökunnan, varhaiskasvatuksen, lääkäreiden, perheneuvolan, sosiaalitoimen, miekkareiden ja muiden lasten-, nuorten- ja aikuispsykiatristen sairaanhoitajien kanssa (LANU). Yhteistyötä tehdään myös erikoissairaanhoidon poliklinikoiden, perusterveydenhuollon terapeuttien ja vastaanotto toiminnan, maahanmuuttopalveluiden, seurakunnan, vapaaehtoisjärjestöjen ja tiedotusvälineiden kanssa. Terveysterveystarkastukset osallistuu moniammatillisiin verkostopalaveriin.

Kouluterveydenhuollon tehtäviin sisältyvät:

- oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- laajojen- ja määräaikaisten terveystarkastusten suunnittelu ja toteuttaminen
- vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen, pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden opiskeluhoollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset:
 - 1) asianomaisen alan erikoislääkärin tekemä näön tai kuulon tutkimus ja hänen määräämänsä muut tarvittavat tutkimukset;
 - 2) lasten- tai nuorisopsykiatrin tekemä tutkimus mielenterveyden selvittämiseksi; ja
 - 3) psykologin tekemä tutkimus.

Koulujen terveydenhoitajien yhteystiedot ja koulujaot löytyvät Kainuun hyvinvointialueen sivuilta.

- [Kouluterveydenhuolto | Kainuun hyvinvointialue](#)
- [Kouluterveydenhuolto Ristijärvi | Kainuun hyvinvointialue](#)

Koululääkäri

Koululääkäri toimii lääketieteellisenä asiantuntijana kouluterveydenhuollossa. Lääkäri työskentelee terveydenhoitajan työparina ja on konsultoitavissa myös silloin, kun hän ei ole koulussa paikalla. Kou-lu-ter-vey-den-huol-toon ja kou-lu-lää-kä-ri-toi-min-taan ei kuu-lu var-si-nai-nen sai-rau-den-hoi-to. Kou-lu-lais-ten sai-raan-hoi-dol-li-set asiat hoi-de-taan pää-sään-töi-ses-ti kun-tien ter-vey-sa-se-mil-la, jon-ne huoltajat va-raa-vat ajan tarvittaessa.

Yksilökohtainen työ:

- Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä kasvun ja kehityksen seuraaminen.
- Laajojen terveystarkastusten toteuttaminen yhdessä terveydenhoitajan kanssa.
- Terveysneuvonta
- Lisä- ja seurantakäyntien toteuttaminen.
- Tarvittaviin lisätutkimuksiin ja hoitoon ohjaaminen.
- Koulunkäyntiin liittyvien lääkärintlausuntojen laatiminen.

Koulun terveydenhoitaja antaa ajat koululääkäriin vastaanotolle ja puhelinajoille.

Koulujen psykiatrinen sairaanhoitaja eli miekkari

Koulujen psykiatrinen sairaanhoitaja eli miekkari työskentelee nuorten (13–18 v.) perustason mielenterveystyössä. Miekkari ehkäisee ja puuttuu varhain oppilaiden/opiskelijoiden huolenaiheisiin ja psyykkiseen oireiluun sekä antaa vanhemmille ja koululle keinoja tukea oireilevia oppilaita. Nuori itse, hänen vanhempansa tai muu huolessa tai muu huolessa henkilö voi ottaa yhteyttä miekkariin.

Miekkarin tärkeimmät tehtävät:

- Yksilötyöskentely nuoren kanssa; arviointi, tilanteen kartoittaminen ja selvittely, hoidon tarpeen arvio, hoitosuunnitelma ja hoito
- Perheen ja vanhempien tukeminen ja ohjaaminen/hoitaminen
- Nuoren hoito silloin, kun nuori on ollut nuorisopsykiatrisen poliklinikan/osaston potilaana

Miekkareiden yhteystiedot ja kouluajat löytyvät Kainuun hyvinvointialueen sivuilta

- [Kouluterveydenhuolto | Kainuun hyvinvointialue](#)
- [Kouluterveydenhuolto Ristijärvi | Kainuun hyvinvointialue](#)

KURAATTORIPALVELUT

Koulukuraattori on oppilaitoksen sosiaalialan asiantuntija, joka antaa opiskelijalle ja hänen lähiyhteisölleen tukea, ohjausta, konsultaatiota sekä asiantuntija-apua. Koulukuraattorin työn keskeisinä tavoitteina ovat opiskelijan hyvinvoinnin edistäminen ja koulunkäynnin tukeminen.

Opiskeluhuollon kuraattoripalvelut on tarkoitettu Kainuun alueella esiopetuksessa oleville lapsille, perusopetuksen oppilaille sekä lukion ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoille oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti. Kuraattorin palvelut ovat oppilaille ja opiskelijoille vapaaehtoisia. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, 18§).

Hyvinvointialueella jokaiselle koululle ja esiopetuspisteelle on nimetty oma kuraattori.

Voit olla yhteydessä koulukuraattoriin:

- jos on huolta koulunkäynnistä tai opiskelusta (esim. kaverisuhteet, kiusaaminen, kouluun tuleminen, koulussa työskentely, poissaolot)

- jos on huolta kotiin ja vapaa-aikaan liittyvistä asioista (esim. vuorokausirytmä, liiallinen pelaaminen, erimielisyydet perheessä)
- motivaatiopulmissa
- jaksamiseen ja mielialaan liittyvissä asioissa
- kriisitilanteissa
- jos päihteidenkäyttö huolestuttaa

Yhteydenoton jälkeen koulukuraattori arvioi tuen tarpeen ja sen kiireellisyyden yhteistyössä oppilaan tai opiskelijan ja tarvittaessa hänen huoltajansa kanssa. Kuraattori toimii yhteistyössä oppilaitoksen työntekijöiden kanssa ja tarvittaessa ohjaa hänet myös muiden tukipalveluiden piiriin.

Koulukuraattori voi:

- Keskustella lapsen tai nuoren, huoltajien ja oppilaitoksen työntekijöiden kanssa tarvittavan tuen suunnittelemiseksi
- Tarjota keskustelukäyntejä lapselle, nuorelle tai huoltajille
- Tehdä yhteistyötä lapsen, nuoren ja huoltajien sekä sovittujen koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Aikuisten yhteistyöllä pyritään selvittämään, mistä vaikeudet johtuvat, millaista tukea lapsi tai nuori tarvitsee ja mitä voidaan tehdä tilanteen helpottamiseksi
- Havainnoida luokassa osana lapsen tai nuoren tuen suunnittelua tai opettajan konsultaatiota
- Pitää erilaisia ryhmiä esimerkiksi tunne- ja kaveritaitoihin sekä stressinhallintaan liittyen
- Olla mukana kehittämässä yksittäisten luokkien ja koko koulun/oppilaitoksen hyvinvointia tukevia toimenpiteitä

Koulukuraattorityö on luottamuksellista ja sitä ohjaavat salassapitosäännökset. Koulukuraattorilla on oppilashuoltolain ja opetustoimen lainsäädännön lisäksi myös sosiaalihuoltolain noudattamisvelvollisuus. Kuraattori huolehtii omalta osaltaan oppilaiden oikeusturvasta ja sen toteutumisesta siten, että oppilas saa tarvitsemansa tuen ja palveluohjauksen.

Toimi näin

Ota yhteyttä koulukuraattoriin puhelimitse tai jätä yhteydenottopyyntö viestin, sähköpostin tai Wilman kautta. Yhteydenottoosi vastataan mahdollisimman pian. Kuraattorin yhteystiedot löytyvät koulun / oppilaitoksen verkkosivuilta.

PSYKOLOGIPALVELUT

Kou-lup-sy-ko-lo-git toi-mi-vat kou-luil-la osa-na kou-lu-jen op-pi-las-huol-toa yh-teis-työs-sä op-pi-lai-den, van-hem-pien, opet-ta-jien ja muun op-pi-las-huol-to-hen-ki-lös-tön kans-sa. Kou-lup-sy-ko-lo-gin teh-tä-vä-nä on tu-kea esi- ja perusopetuk-ses-sä ole-vien las-ten

kou-lun-käyn-tiä, psyyk-kis-tä hy-vin-voin-tia ja ko-ko-nais-ke-hi-tys-tä se-kä kar-toit-taa ja en-nal-taeh-käis-tä op-pi-mi-sen pul-mia.

Kou-lup-sy-ko-lo-gien työ-teh-tä-vät:

- kou-luyh-tei-sön ke-hit-tä-mis-teh-tä-vät ja muu en-nal-taeh-käi-se-vä työ
- toi-mi-mi-nen osa-na esi- ja pe-ru-so-pe-tuk-sen op-pi-las-huol-toa
- opet-ta-jien ja op-pi-las-huol-to-hen-ki-lös-tön kon-sul-toin-ti-teh-tä-vät
- huol-ta-jien oh-jaus ja neu-von-ta
- ope-tuk-sen jär-jes-tä-mis-tä kos-ke-vien tu-ki-toi-men-pi-tei-den suun-nit-te-lu yh-des-sä op-pi-laan, huol-ta-jien ja opet-ta-jien ja op-pi-las-huol-lon toi-mi-joi-den kans-sa
- op-pi-mi-se-del-ly-tys-ten ar-vioin-ti psy-ko-lo-gi-sia tut-ki-mus-me-ne-tel-miä käyt-täen
- psyyk-ki-sen tuen tar-peen ar-vioin-ti, tar-vit-ta-va jat-ko-oh-jaus se-kä yh-teis-työ mm. per-he-neu-vo-lan, las-ten-suo-je-lun ja eri-kois-sai-raan-hoi-don kans-sa

Kou-lup-sy-ko-lo-giin voi-vat ot-taa yh-teyt-tä niin van-hem-mat, opet-ta-jat, muu kou-lun hen-ki-lö-kun-ta kuin op-pi-laat-kin. Lisätietoja: [Koulupsykologit | Kainuun hyvinvointialue](#)

LAPSIPERHEIDEN SOSIAALIPALVELUT

Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden ammatillinen kotipalvelu on sosiaalihuoltolain (1301/2014, 19§) mukaista lapsiperheille suunnattua sosiaalipalvelua. Lapsiperheiden kotipalvelu on tavoitteellista, suunnitelmallista ja määräaikaista. Kotipalvelulla tuetaan perheen omien voimavarojen vahvistumista ja arjessa selviytymistä. Palvelua voivat saada lapsiperheet, jotka tarvitsevat esimerkiksi lyhytaikaista tukea välttämättömistä kotiaskareista huolehtimiseen ja / tai lastenhoitoapua.

Tavoitteena on vahvistaa perheen arjessa selviytymistä. Työskentelyllä pyritään perheiden varhaiseen tukemiseen esimerkiksi kuormittavissa elämäntilanteissa. Lapsiperheiden kotipalvelun tarve arvioidaan tapauskohtaisesti ja palvelun määrästä ja yksityiskohdista sovitaan yhdessä perheen kanssa ennen kotipalvelun aloittamista. Kotipalvelun tuen tarvetta arvioidessa kartoitetaan myös perheen omat verkostot ja muut mahdolliset tukimuodot kuten päivähoito ja kolmannen sektorin palvelut.

Palvelu myönnetään pääsääntöisesti tilapäisenä palveluna. Muu kuin tilapäinen kotipalvelu katsotaan säännölliseksi kotipalveluksi ja se edellyttää palvelun tarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa.

Työntekijän ja perheen välinen suhde perustuu luottamuksellisuuteen. Kotikäynnit kirjataan asiakastietojärjestelmään.

Lapsiperheiden kotipalvelulla voidaan tukea esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- raskauteen, synnytykseen tai vauvan hoitoon liittyvä tarve

- äkillinen elämäntilanteen muutos perheessä (esim. perheen jäsenen sairastuminen tai avio-/avoero)
- vanhemman tilapäinen uupumus tai väsymys
- vanhemman sairaus tai tapaturma ja toipuminen
- lasten tai vanhemman terapia- ja lääkärikäynnit

Asiakasmaksut

Tilapäinen lapsiperheiden kotipalvelu (enintään seitsemän (7) käyntikertaa kalenterivuodessa) on maksullista palvelua, 5 € / tunti.

Tilapäisestä kotipalvelusta ei peritä maksua, mikäli palvelu on lastensuojelun avohuollon tukitoimi. Säännöllisen (enemmän kuin seitsemän (7) käyntikertaa kalenterivuodessa) kotipalvelun maksu määräytyy perheen henkilömäärän ja tulojen mukaan.

Lisätietoja asiakasmaksusta löytyy Kainuun sotien voimassa olevasta asiakasmaksuohjeesta:

[Lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmaksut](#)

Lapsiperheiden kotipalvelun hakeminen Kainuun hyvinvointialueen kunnissa:

Palvelua voidaan hakea täyttämällä sähköinen lomake omasotessa, täyttämällä tulostettava lomake tai ottamalla yhteyttä kotipalvelun sosiaalihoajaan.

Kotipalvelua kannattaa hakea hyvissä ajoin varmistukseksi kotipalvelun saamisen tietyyn ja tarvittavaan ajankohtaan (palvelun järjestämisaika on 14 vrk).

Hakemukset ja lisätietoja palvelusta: [Lapsiperheiden kotipalvelu | Kainuun hyvinvointialue](#)

Paperiset hakemukset toimitetaan osoitteeseen:

Kainuun hyvinvointialue / Perhetyö

Lapsiperheiden kotipalvelun sosiaalihoaja

Kajaanin perhekeskus

Lönnrotinkatu 2 C, 87100 Kajaani

Lapsiperheiden kotipalvelun sosiaalihoaja

puh. 044 797 4434

Perhetyö

Lapsiperheiden ammatillinen perhetyö on sosiaalihuoltolain (1301/2014, 18 §) mukaista sosiaalipalvelua. Perhetyö on lapsiperheiden auttamista ja tukemista arjessa esim. keskustelua, ohjausta, neuvontaa ja mallintamista sekä yhdessä tekemistä. Perhetyön tarpeen perheessä voi aiheuttaa elämäntilanteen yllättävä muutos, kriisi, päihdeongelma, uupumus, lapsen käyttäytymiseen tai koulunkäyntiin liittyvät ongelmat.

Perhetyö toimii lapsiperheiden ennaltaehkäisevänä varhaisen tuen palveluna. Yhteistyötä tehdään mm. äitiys-, lasten- ja perheneuvolan, päivähoiton, koulun ja terapiatyöntekijöiden kanssa. Perhetyö ei edellytä lastensuojelun asiakkuutta, mutta voi olla lastensuojelun avohuollontukitoimena.

Työskentely on tavoitteellista, suunnitelmallista sekä määräaikaan rajattua. Perhetyön tavoitteet määritellään perhe- ja tilannekohtaisesti. Lapsen hyvinvointi on perhetyössä tärkeintä. Asiakastapaamiset kirjataan asiakastietojärjestelmään. Työntekijän ja perheen välinen suhde perustuu luottamuksellisuuteen.

Perhetyön tavoitteet:

- perheen omien voimavarojen ja toimintakyvyn vahvistaminen
- vanhemmuuden tukeminen
- vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen
- lapsen ja nuoren hoidon ja kasvatuksen tukeminen
- sosiaalisten verkostojen laajentaminen
- perheen elämänlaadun parantaminen ja arjen hallinta
- perheen itsenäinen selviytyminen arjessa

Nopsa-perhetyö

Nopsa-perhetyö on lyhytkestoista matalan kynnyksen perhetyötä, johon sisältyy 1-5 tapaamista asiakasperheen tarpeen mukaan. Nopsa-perhetyön työskentely keskittyy asiakasperheen kanssa perheessä sillä hetkellä olevaan akuuttiin pulmaan. Työskentely on ratkaisukeskeistä ja siinä hyödynnetään perheen kokemaan pulmalliseen tilanteeseen kohdennettuja työskentelytapoja. Työskentelyn aikana tavataan vanhempia, lasta sekä perhettä yhdessä. Nopsa-perhetyön tapaamisten päätyttyä perhetyön työntekijä soittaa asiakkaalle ”mitä kuuluu” – puhelun.

Perhetyön sosiaaliohjaaja puh. 044 797 4878

Perhetyön hakeminen Kainuun hyvinvointialueen kunnissa:

Palvelua voidaan hakea täyttämällä sähköinen lomake omasotessa, täyttämällä tulostettava lomake tai ottamalla yhteyttä perhetyön sosiaaliohjaajaan.

Hakemukset ja lisätieto Kainuun hyvinvointialueen perhetyöstä:

[Perhetyö | Kainuun hyvinvointialue](#)

Paperiset hakemukset toimitetaan osoitteeseen:

Kainuun hyvinvointialue / Perhetyö

Kajaanin perhekeskus

Lönnrotinkatu 2 C, 87100 Kajaani

Perhetyön sosiaaliohjaaja puh. 044 797 4878

Tietoa perhetyöstä löydät myös osoitteesta:

[Perhetyö | THL](#)

Lapsiperheiden sosiaalityö

Palvelutarpeenarviointi

- Kajaanissa ja Sotkamossa palvelutarpeenarviointia tekevät omat tiimit, muissa kunnissa palvelutarpeenarviointia tekevät kaikki lapsiperheiden sosiaalityön työntekijät. Työntekijöitä voi konsultoida tarvittaessa, työntekijöiden yhteystiedot ja puhelinajat löytyvät [Kainuun hyvinvointialueen nettisivuilta](#).
- [Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi](#) -lomake ja [lastensuojeluilmoitus](#) voidaan tehdä sähköisesti, täyttämiseen ja lomakkeiden sähköiseen lähettämiseen ei vaadita kirjautumista. Lastensuojeluilmoituksen ja yhteydenoton voi tehdä myös paperilomakkeella, jolloin ne on toimitettava oman kunnan lapsiperheiden sosiaalityöhön, tulostettavat lomakkeet löytyvät hyvinvointialueen [nettisivuilta](#).

Palvelutarpeen arviointi tarkoittaa lapsen ja perheen nykytilanteen kartoitusta ja tuen tarpeen selvittämistä. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä selvitetään myös tarvittaessa lapsen lastensuojelun tarve. Palvelutarpeen arviointi alkaa yhteydenotosta sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi, hakemuksesta tai lastensuojeluilmoituksesta. Jos varhaiskasvatuksessa tai perusopetuksessa nousee huoli lapsesta tai siellä huomataan perheen tuen tarve, yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tehdään yhteistyössä vanhempien kanssa heidän suostumuksellaan. Mikäli suostumusta ei saada, tulee lapsesta tehdä lastensuojeluilmoitus.

Palvelutarpeen arviointi tarkoittaa arviointia siitä, tarvitseeko lapsi tai perhe palveluja. Perhe tai lapsi voidaan ohjata palvelujen piiriin kuten perheneuvolaan, kotipalveluun tai perhetyöhön. Palveluna voi olla myös tukihenkilö tai tukiperhe. Sosiaalihuoltolaki 36 § edellyttää, että ratkaisu palvelutarpeen arvioinnin tekemisestä tehdään seitsemän arkipäivän kuluessa asian vireille tulosta. Vireille tulon perusteella sosiaalialan ammattihenkilö ottaa yhteyttä lapsen vanhempiin/huoltajiin ja sopii yleensä tapaamisen.

[Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi](#) -lomake ja [lastensuojeluilmoitus](#) voidaan tehdä sähköisesti, täyttämiseen ja lomakkeiden sähköiseen lähettämiseen ei vaadita kirjautumista. Lastensuojeluilmoituksen ja yhteydenoton voi tehdä myös paperilomakkeella, jolloin ne on toimitettava oman kunnan lapsiperheiden sosiaalityöhön, tulostettavat lomakkeet löytyvät hyvinvointialueen [nettisivuilta](#).

Palvelutarpeen arviointi tarkoittaa lapsen ja perheen nykytilanteen kartoitusta ja tuen tarpeen selvittämistä. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä selvitetään myös tarvittaessa lapsen lastensuojelun tarve. Palvelutarpeen arviointi alkaa yhteydenotosta sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi, hakemuksesta tai lastensuojeluilmoituksesta. Jos varhaiskasvatuksessa tai perusopetuksessa nousee huoli lapsesta tai siellä huomataan perheen tuen tarve, yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tehdään yhteistyössä vanhempien kanssa heidän suostumuksellaan. Mikäli suostumusta ei saada, tulee lapsesta tehdä lastensuojeluilmoitus.

Palvelutarpeen arviointi tarkoittaa arviointia siitä, tarvitseeko lapsi tai perhe palveluja. Perhe tai lapsi voidaan ohjata palvelujen piiriin kuten perheneuvolaan, kotipalveluun tai perhetyöhön. Palveluna voi olla myös tukihenkilö tai tukiperhe. Sosiaalihuoltolaki 36 § edellyttää, että ratkaisu palvelutarpeen arvioinnin tekemisestä tehdään seitsemän arkipäivän kuluessa asian vireille tulosta. Vireille tulon perusteella sosiaalialan ammattihenkilö ottaa yhteyttä lapsen vanhempiin/huoltajiin ja sopii yleensä tapaamisen.

Lisätietoa palvelutarpeenarvioinnista, lastensuojeluilmoituksen tekemisestä ja lastensuojelusta:

[Huoli lapsesta | Kainuun hyvinvointialue](#)

[THL:n lastensuojelun käsikirja](#)

Perheoikeudelliset palvelut (lastenvalvojat)

Lastenvalvojat voivat pyytää varhaiskasvatukselta lasta ja hänen vanhempiaan koskevaa lausuntoa käräjäoikeudelle tehtävää olosuhdeselvitystä varten (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019, 16 §). Lausuntopyynnössä eritellään asiat, joista tarvitaan tietoa. Vastattaessa pyydetään huomioimaan molempien vanhempien rooli lapsen elämässä ja tuomaan asiat esille avoimesti ja kattavasti olemassa olevan tiedon pohjalta. Varhaiskasvatuksen lausunnolla on suuri merkitys, koska käräjäoikeus pyytää olosuhdeselvityksiä saadakseen kattavan käsityksen lapsen ja vanhempien kokonaistilanteesta päätöksenteon perusteeksi.

Lastenvalvoja puh. 044 750 2167

Puhelinaika ma–pe klo 9–10

[Lastenvalvojien yhteystiedot | Kainuun hyvinvointialue](#)

Sosiaalipäivystys

P. 044 797 0676

Kiireellisissä sosiaalihuollon avun tarpeessa asiakkaan tulee olla yhteydessä sosiaalipäivystykseen.

Sosiaalipäivystyksellä tarkoitetaan välttämättömien ja kiireellisten sosiaalipalvelujen ja muiden tukitoimien järjestämistä erilaisissa sosiaalisissa hätä- ja kriisitilanteissa.

Lisätietoja: [Sosiaalipäivystys | Kainuun hyvinvointialue](#)

KUNTOUTUS

Fysioterapia

Fysioterapeutin tehtävänä on tuottaa kainuulaisille lakisääteiset lääkinnällisen kuntoutuksen fysioterapia- ja apuvälinepalvelut osana asiakkaan/potilaan hoito- ja palveluketjuja. Tavoitteena on edistää/tukea asiakkaan/potilaan/perheen fyysistä toimintakykyä ja itsenäistä selviytymistä arjessa. Työ on osa moniammatillista yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Fysioterapia on näyttöön ja tutkimukseen perustuvaa.

Fysioterapiapalveluita tarjotaan kaikille ikäryhmille yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Kaikilla terveysasemilla fysioterapiaan pääsee tuki- ja liikuntaelinvaivoissa lääkärin tai hoitajan tekemän hoidontarpeen arvioinnin mukaisesti. Asiakkaita ohjautuu myös esim. neuvolasta, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollosta. Asiakkailta on mahdollisuus päästä fysioterapiaan ohjauskäynnille terveysasemille ottamalla itse yhteyttä oman kunnan terveysasemalle.

Varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen henkilöstö voi ohjata vanhempia ottamaan yhteyttä fysioterapeuttiin huolen herätessä.

Lisätietoja: [Fysioterapia | Kainuun hyvinvointialue](#)

Puheterapia

Puheterapian tarkoituksena on vuorovaikutuksen tukeminen, puheen, kielen, äänen, syömisen ja nielemisen häiriöiden ennaltaehkäiseminen, tutkiminen, ohjaus, seuranta ja terapia. Tavoitteena on myös ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia. Tarvittaessa lapsi ohjataan jatkotutkimuksiin. Puheterapia perustuu asiakkaan, perheen ja terapeutin yhteistyöhön. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä esimerkiksi neuvolan, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, toimintaterapeutin, psykologin ja lääkärin kanssa. Puheterapeutti voi osallistua tarpeen mukaan esikoulun palaveriin. Puheterapeutin voi myös

perustellusta syystä pyytää mukaan yksilölliseen oppilashuoltopalaveriin, kun asiakkuus on jo olemassa. Puheterapiakuntoutuksen tavoitteet ja menetelmät valitaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Puheen ja kielen kehitystä tuetaan muun muassa erilaisten leikkien, pelien ja tehtävien avulla. Kotiharjoittelu on tärkeä osa puheterapiaa.

Esikoulu- ja kouluikäiset lapset tulevat puheterapeutin arviointiin neuvolan terveydenhoitajan/ kouluterveydenhoitajan/lääkäriin/psykologin pyynnöstä. Puheterapeutti kutsuu perheen ensikäynnille puhelimitse tai kirjeitse. Uudet asiakkaat täyttävät tarvittaessa esitietokyselyn ensikäyntiä varten Omasotessa. Kainuun hyvinvointialueen puheterapian nettisivulla on ohje vanhemmille sähköisen esitietokyselyn täyttämistä. Sieltä löytyy myös varhaiskasvatuksen kyselylomake, joka täytetään esikoulussa. Perhe kertoo saamastaan puheterapia-ajasta esikoulussa, jossa tulostetaan ja täytetään lomake. Vanhemmat tuovat sen mukanaan puheterapiakäynnille.

Kouluikäisiä lapsia ohjautuu puheterapiaan harvakseltaan. Puheterapiaan ohjautumisen syynä voi olla mm. änkytys tai puhemotoriikan pulmat esim. sitkeä äännevirhe.

Lisätietoja: [Puheterapia | Kainuun hyvinvointialue](#)

Ravitsemusterapia

Ravitsemusterapeutin työtä on ravitsemushoidon ja ravitsemukseen liittyvän terveyden edistämisen kehittäminen sekä sairauksien ennalta ehkäiseminen ja hoito. Ravitsemusterapiassa pyritään tunnistamaan ravitsemukseen liittyviä haasteita ja löytämään toimintamalleja niiden helpottamiseksi yhdessä asiakkaan ja perheen kanssa.

Ravitsemusterapiapalveluihin ohjaututaan neuvolasta, kouluterveydenhuollosta tai lasten- ja nuorten somaattisen ja psykiatrian poliklinikoilta terveydenhuollon ammattilaisen pyynnöllä. Pyyntö perustuu terveydenhuollon ammattilaisen tekemään hoidon tarpeen arvioon. Syitä, jonka vuoksi ravitsemusterapeutille ohjaututaan ovat mm.: vaikea lihavuus, kasvunpoikkeamat, huomattavan rajoittunut ruokavalio esim. allergian tai valikoivan syömisen vuoksi, syömishäiriöoireet, ruoansulatuskanavan sairaudet ja vaikeat oireet, diabetes, kasvis- ja vegaaniruokavaliot.

Lisätietoja: [Ravitsemusterapia | Kainuun hyvinvointialue](#)

Toimintaterapia

Lasten toimintaterapian tavoitteena on tukea lapsen suoriutumista niissä toiminnoissa, joita hän parhaillaan ikänsä ja kehitysvaiheensa mukaisesti harjoittelee sekä osallistumista arjessa itselle merkityksellisiin toimintoihin ikätasoisesti. Toimintaterapiassa lapsen taitoja vahvistetaan esimerkiksi tavoitteellisten leikkien ja pelien avulla kohti terapiatavoitteita. Lasten toimintaterapia toteutuu aina tiiviissä yhteistyössä perheen ja tarvittaessa varhaiskasvatuksen/koulun kanssa. Näin taitojen oppimista voidaan tukea lapsen lähiympäristössä esimerkiksi kotiharjoittein. Toimintaterapiassa huomioidaan lapsen yksilöllinen kehitys, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet sekä arjessa esiin nousevat haasteet.

Perusteena toimintaterapia-arvioon ohjautumiseen voivat olla esimerkiksi haasteet leikissä, kaveritaidoissa, hahmottamisessa, (hieno)motorisissa taidoissa tai itsestä huolehtimisen toiminnoissa. Jos lapsella on toiminnan ohjauksen sekä mahdollisen käyttäytymisen haasteita, lähete toimintaterapia-arvioon tehdään vain, jos lapsella on muutakin edellä mainittua taitohaastetta. Lapset, joilla ei ole taitohaasteita, suositellaan ohjaamaan perheneuvolaan. Perustasolla toimintaterapia-

arvioon ohjautetaan yleisimmin terveydenhoitajan tai lääkärin pyynnöllä, joissain tapauksissa myös perheneuvolan kautta (lähettämisen kriteerit). Toimintaterapia-arviossa kartoitetaan mahdollisia tuen tarpeita ja tarvittaessa lapsi voi arvion jälkeen saada toimintaterapiaa.

Lisätietoja: [Toimintaterapia | Kainuun hyvinvointialue](#)

ERIKOISSAIRAANHOITO

Lastenpsykiatrian poliklinikka

Lastenpsykiatriseen erikoissairaanhoidon tarviin lähete, joka osoitetaan aina Kainuun keskussairaalan (KAKS) lastenpsykiatrian poliklinikalle, vaikka lähettävällä taholla olisi toive lapsen tutkimus- tai hoitajaksosta lastenpsykiatrian osastolla. Tutkimusten ja hoidon tarpeen, kiireellisyyden ja toteutussuunnitelman määrittää lastenpsykiatrian erikoislääkäri yhdessä moniammatillisen työryhmän kanssa. Lasten kanssa toimijat kutsutaan ensikäynnille mukaan tai tilanteen mukaan esimerkiksi koulusta opettajan laatima yhteenveto, jonka vanhemmat pyytävät ja toimittavat ensikäynnille. Tilanteesta ja lähetteen sisällöstä riippuen voidaan lähettää (etukäteen) kyselylomakkeita, jotka liittyvät lapsen haasteisiin.

Lasten psykiatrista poliklinikkaa voi konsultoida nimettömästi. Konsultointi tapahtuu soittamalla osastosihteerin numeroon (lastenpsykiatria osastosihteerin p. 044 797 0028) ja kertomalla, että halutaan konsultoida. Osastosihteerin antaa lastenpsykiatrian konsultoivan työntekijän numeron, johon konsultointia tarvitseva soittaa. Mikäli lastenpsykiatrian konsultoiva työntekijä ei vastaa, hän soittaa takaisin. Mahdollista on konsultoida myös suoraan hoitajien numerosta, jos on esimerkiksi tuttu hoitaja tiedossa. Lääkäreille ei saa soittaa suoraan, lastenpsykiatrian konsultoiva työntekijä jättää tarvittaessa soittopyynnön lääkärille.

Lähetteessä/konsultaatiopyynnössä tulee riittävällä tavalla kuvata lapsen kasvua ja kehitystä, oireiden ilmaantumista, esiintymistä, kestoja ja kulkua, lapsen toimintakykyä (koulunkäynti, sosiaaliset suhteet), perheen elämäntilannetta ja vanhemmuutta, sekä jo tehtyjä tutkimuksia, annettua hoitoa ja tukitoimia. Lähetteestä/konsultaatiopyynnöstä tulee käydä ilmi, miksi lapsi ja perhe lähetetään erityistason lastenpsykiatrisiin palveluihin.

Terveydenhuoltolain mukaan erikoissairaanhoidon saa tehdä lähete vain lääkäri, mutta Kainuussa on poikettu tästä määräyksestä jo vuosien ajan, lähinnä lääkärinpuulan takia. Kainuussa lastenpsykiatriselle saa lähete tehdä myös perheneuvolan sosiaalityöntekijä tai psykologi, äitiys- ja lastenneuvolan tai kouluterveydenhuollon terveydenhoitaja, tai koulupsykologi. Esimerkiksi koulukuraattorit, lastensuojelun sosiaalityöntekijät, puheterapeutit tai toimintaterapeutit eivät itse voi tehdä lähetettä lastenpsykiatriselle, vaan heidän on ohjattava lapsi perheeseen jatkoarvioon ja tutkimuksiin hoidonpohjatuksen mukaisesti esimerkiksi perheneuvolaan tai koululääkärille (perustasolle).

Akuuteissa ja kiireellisissä tapauksissa lapsi perheeseen voidaan ohjata päivystykseen, mikäli tilanne ei voi odottaa virka-aikaa ja lastenpsykiatrian työntekijän konsultointia. KAKS:n lastenpsykiatrian osasto ei päivystä, vaan on sovittu, että päivystävä lastenlääkäri arvioi lapsen tilanteen ja konsultoi tarvittaessa lastenpsykiatrian päivystystä Oulun yliopistollisessa sairaalassa (OYS). Myös 12 vuotta täyttäneen lapsen tahdosta riippumaton lastenpsykiatrisen hoito toteutetaan pääsääntöisesti OYS:n lastenpsykiatrian klinikassa.

Lastenpsykiatrisessa erikoissairaanhoidossa tutkitaan ja hoidetaan lähinnä vaikea-asteisia ja/tai asianmukaisista perustason hoito- ja tukitoimista huolimatta pitkittyneitä psykiatrisia häiriöitä.

[Lastenpsykiatrian poliklinikka | Kainuun hyvinvointialue](#)

Nuorisopsykiatrian poliklinikka

Nuorisopsykiatrialle lähetteen voi tehdä esim. opettaja, oppilashuollon henkilö, sosiaalityöntekijä tai terveydenhuollon henkilö. Nuorisopsykiatrian poliklinikalle voi yhteyttää ottaa myös vanhempi tai nuori suoraan. Lähetävä työntekijä arvioi, onko kysymyksessä 13–17-vuotiaan nuoren toimintakykyä alentava mielenterveydenhäiriö, kohtalainen tai vakava psyykinen oireilu tai ongelma. Lähtökohtaisesti ajatellaan, että perustasolla arvioinnin tekee terveyden- tai sosiaalihuollon ammattilainen.

Lähetteen käsittelyssä hyödynnetään jo olemassa olevaa verkostoa ja kertynyttä tietoa. Lähetteessä on kuvattava, mitä ennen lähetteen laatimista on jo tehty ja, mitkä tahot ovat osallistuneet tehtyihin selvityksiin. Lähetävän työntekijän tulee tarvittaessa tehdä lastensuojeluilmoitus, josta tieto tulee kirjata lähetteeseen.

Kiireellisyysarvio: Lähetävä työntekijä tekee ja kirjaa lähetteeseen oman arvionsa lähetteen kiireellisyydestä. Kiireellisyysarvio tehdään myös nuorisopsykiatrialla lähetettä käsiteltäessä. Luotettava kiireellisyysarvio vaatii riittävän perusteellisen lähetteen, mistä ohjeet alla.

Päivystyksellistä, välitöntä tutkimusta ja hoitoa vaativa potilas: lähetetään virka-ajan ulkopuolella keskussairaalan päivystykseen. Virka-ajalla ennen lähettämistä soita nuorisopsykiatrian poliklinikalle tai osastolle, jolloin saat ohjeet tarkemmasta toimintatavasta. Välitöntä hoitoa vaativat esim. akuutti itsemurhavaara, akuutti psykoosi, akuutti vaarallisuus ympäristölle.

Kiireellisyysluokka 1-7 vuorokautta: esim. vaikea-asteinen masennustila, jossa on psykoottisuutta tai vakavaa itsetuhoisuutta. Tähän kiireellisyysluokkaan kuuluu lisäksi vakava psykoosiepäily, vaikea-asteinen laihuushäiriö tai vakavan rikoksen uhriksi joutuminen viime aikoina.

Kiireellisyysluokka 8-30 vuorokautta: tähän kuuluvat vähintään keskivaikea tunne-elämän tai käyttäytymisen häiriö, toimintakykyä haittaava neuropsykiatrinen oireilu tai keskivaikea syömishäiriöoireilu. Lastensuojelulain mukaiset erikoissairaanhoidon edellyttävät arviot: arvio esim. ennen sijoittamista tai huostaanottoa vaatii vain harvoin osastotutkimusjakson, minkä mahdollinen tarve arvioidaan nuorisopsykiatrialla. Yleensä arvio tehdään poliklinikkakäynneillä.

Tutkimuksiin ja hoitoon pääsystä ilmoitetaan nuorelle ja useimmiten huoltajille sekä tarvittaessa lähetävälle taholle. Lähetävä taho huolehtii odotusaikana tarvittavan hoitokontaktin. Nuoren tilanteen mukaan arvio voidaan tehdä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa myös nuoren kotona, koulussa tai lastensuojeluyksikössä.

Lähetteen tarkempi sisältö

Lähetäjä: nimi, organisaatio, yhteystiedot. Tieto siitä voiko lähetävä työntekijä jatkaa potilaan hoidossa.

Nuoren ja huoltajien suhtautuminen lähetteeseen: lähetteen tekemisestä on sovittava nuoren ja huoltajien kanssa. Vain poikkeustilanteissa lähetteen voi tehdä vastoin nuoren ja perheen tahtoa (tämän voi tehdä vain lääkäri), tällöin on syytä konsultoida etukäteen nuorisopsykiatrian poliklinikkaa. Joissakin tapauksissa nuori voidaan ottaa hoitoon ilman ilmoitusta huoltajalle. Toki lääkäri voi harkintansa mukaan laatia tarkkailu/M1-lähetteen vaikeaoireisesta potilaasta.

Lähetämisen syy: kysymyksen asettelu: "Mihin ensisijaisesti tarvitaan nuorisopsykiatrista arviota tai hoitoa?", kiireellisyysarvio.

Lähteessä tulee olla henkilö- ja perhetiedot: nuoren nimi, henkilötunnus ja ajantasaiset yhteystiedot, vanhempien yhteystiedot, huoltajuustiedot, perhetilanteen kuvaus ja asumisen järjestelyt, perheessä olevat mahdolliset mielenterveyshäiriöt tai sairaudet, kontaktit lastensuojeluun ja työntekijöiden yhteystiedot, nuoren ja huoltajan äidinkieli ja mahdollinen tulkin tarve, nuoren oppilaitos ja luokka-aste.

Psyykinen oireilu ja toimintakyky: nuoren ajankohtaiset ongelmat, ongelmien aiheuttamat haitat, selviytyminen koulussa, itsestä huolehtiminen ja vuorokausirytmii, suhteet perheenjäseniin ja kavereihin sekä muutokset niissä, harrastukset, päihteiden käyttö.

Aikaisemmat tutkimukset ja hoidot: perustasolla tehdyt tutkimusyhteenvedot, tarvittaessa kuvaus somaattisesta terveydentilasta, syömishäiriöpotilailta vähintään paino ja pituus, kasvukäyrät, verenpaine ja pulssi.

Lähteen käsittelyn yhteydessä lääkäri ja moniammatillinen työryhmä arvioi lähteen kiireellisyyden ja työskentelyn aloittamisen tavan (lääkärijohtoinen hoitokokous, yksilöselvittely, psykologinen tutkimus jne.)

[Nuorisopsykiatria | Kainuun hyvinvointialue](#)

[Nuorisopsykiatrian LANU-työryhmä | Kainuun hyvinvointialue](#)

Lastenneurologian poliklinikka

Lastenneurologian poliklinikalle tullaan lääkärin tai koulupsykologin lähteellä. Ennen lapsen tai nuoren suunniteltuja tutkimuksia esi- tai perusopetuksen opettaja täyttää "Kyselylomake opettajalle lastenneurologista tutkimusjaksoa varten". Opettajan lomakkeen voi tulostaa verkkosivulta (kts. linkki alla) tai vanhemmat toimittavat tarvittavat lomakkeet opettajalle saatuaan ne sairaalan kutsukirjeen yhteydessä. Poliklinikalta voidaan lähettää kotiin ja kouluun toimitettavaksi myös muita lapsen yksilölliseen seurantaan liittyviä tiedonkeruulomakkeita. Opettaja palauttaa lomakkeen / lomakkeet sairaalaan. Tarkemmat ohjeet ovat lomakkeissa. Toivottavaa on, että vanhemmat ovat lukeneet koulupalaukteen ennen niiden lähettämistä. Tutkimusten päättyessä verkstopalaveriin kutsutaan vanhemman luvalla koulun ja muun lähiverkoston edustajat.

Lastenneurologisen työryhmän työntekijät osallistuvat tarvittaessa lapsen/perheen tuen suunnitteluun ja arviointiin, HOJKS- tai opetussuunnitelmakeskusteluun sekä havainnointiin lapsen esiopetus- tai koululuokassa. **Opettajalla / koulun henkilöstöllä on mahdollisuus saada konsultointia työryhmältä.** Työryhmän yhteystiedot löytyvät alla olevalta verkkosivulta.

Lomakkeiden palautus osoitteeseen:

KAKS/Lasten neurologian poliklinikka
PL 400
87070 Kajaani

Lisätietoja: [Lastenneurologian poliklinikka | Kainuun hyvinvointialue](#)

Kehitysvammapoliklinikka

Kehitysvammapoliiklinikalla tehdään tutkimuksia sekä ohjataan ja neuvotaan kaikissa kehitysvammaisuuteen liittyvissä asioissa. Kehitysvammapoliiklinikan asiakkaaksi tullaan tavanomaisesti keskussairaalan siirtona kehitysvammadiagnosiin perusteella. Kehitysvammapoliiklinikan palveluja annetaan kehitysvammaisille henkilöille, heidän perheilleen ja muille yhteistyötahoille.

Kehitysvammapoliiklinikalla toimii moniammatillinen työryhmä. Kehitysvammapoliiklinikan työryhmä suunnittelee yhdessä kehitysvammaisen henkilön ja hänen perheensä kanssa hoitoon, varhaiskuntoutukseen, opetukseen, työllistämiseen ja asumiseen liittyviä palveluja poliiklinikakäynnin yhteydessä. Poliiklinikakäynnit toteutetaan päiväkäynteinä. Käynnin perusteella kehitysvammaiselle henkilölle laaditaan kuntoutussuunnitelma. Kuntoutussuunnitelma sisältää suositukset asiakkaan tarvitsemista palveluista, kuten opetuksesta, päivätoiminnoista, asumisesta ja kuntoutuksesta (esim. terapiat).

Kehitysvammapoliiklinikan työryhmän jäsenet tekevät koti-, päiväkoti-, koulu- ym. käyntejä ohjaten perheitä ja lähityöntekijöitä. Lisäksi työryhmä toimii yhteistyössä mm. kehitysvammapalvelujen sosiaaliohjaajien ja -työntekijöiden, kehitysvammayksiköiden henkilökunnan ja muiden sidosryhmien kanssa. Työryhmä järjestää myös kysynnän mukaan koulutusta ja konsultaatiota kehitysvammaisten henkilöiden kanssa työskenteleville.

- Varhaiskasvatus/perusopetus täyttää esitietolomakkeen kuntoutuksen suunnittelupalaveria varten. Esitietolomake toimitetaan poliiklinikakutsun mukana lapsen kotiin, josta vanhemmat toimittavat lomakkeen varhaiskasvatukseen/perusopetukseen (Lomake ei ole vielä saatavana sähköisesti).
- Vanhemmat kutsuvat halutessaan kuntoutuspalaveriin varhaiskasvatuksen/perusopetuksen edustajan/-t.
- Osallistuvat lapsen/perheen tuen suunnitteluun ja arviointiin VASU/HOJKS -keskusteluissa sekä havainnointiin lapsen ryhmässä tarvittaessa.
- 5v. ja 16v. täyttävillä kehitysvammaisilla lapsilla/nuorilla tehdään psykologin tutkimukset perusopetuksen ja jatko-opiskelujen suunnittelua varten.

Lisätietoja: [Kehitysvammapoliiklinikka | Kainuun hyvinvointialue](#)

SAIRAALAOPETUS ja PALOKANKAAN KOULU

[Palokankaan koulu | Kajaani](#)

Kajaanissa sairaalaopetuksesta vastaa Palokankaan koulu, joka sijaitsee Kajaanin keskussairaalan tiloissa osoitteessa Sotkamontie 13, 87300 Kajaani. Palokankaan koulussa annettava sairaalaopetus on osa Kajaanin kaupungin perusopetusta. Koulun oppilaina ovat Kainuun alueelta tulevat peruskoulun 0-9.luokkalaiset, jotka ovat tutkimuksissa tai hoidossa Kainuun keskussairaalassa. Lisäksi sairaalakoulussa opiskelee poliikliinisessä hoitosuhteessa olevia avo-oppilaita, jotka opiskelevat lähtökohtaisesti kotoaan käsin Palokankaan koululla. Koululla järjestetään tarvittaessa myös aamupäivä- ja iltapäivähoitoa. Erityisesti huomioitavaa on se, että kaikki oppilaat pysyvät koko sairaalaopetusjakson ajan oman koulunsa oppilaina.

Kommentti [2]: Hei! Lisäsin sairaalaopetuksen tekstit. t, Päivi

Sairaalaopetuksen tavoitteena on antaa mahdollisimman tarkoituksenmukaista, yksilöllistä ja kattavaa perusopetusta. Opetus on osa lapsen/nuoren kokonaiskuntoutusta, ja sen tarkoituksena on kohottaa oppilaan itsetuntoa, luoda tulevaisuuden uskoa ja ehkäistä syrjäytymistä.

Koulu ja hoitotaho toimivat tiiviissä yhteistyössä yhdessä laadittujen opintopolkujen ja suunnitelmien mukaisesti. Palokankaan koulun edustajat tapaavat oppilaan ja vanhemmat mahdollisimman pian hoidon alkuvaiheessa. Jokaisen oppilaan opetus suunnitellaan yksilöllisesti ja oman koulun opetussuunnitelmaa noudatetaan mahdollisuuksien mukaan. Esimerkiksi koulupäivän pituuteen vaikuttavat oppilaan voimavarat ja kyky opiskella ryhmässä. Opettajat ovat mukana hoitoneuvotteluissa hoidon alussa ja lopussa sekä tarvittaessa. Päivittäinen tieto koulun ja osaston välillä kulkee oppilaan koulupassin mukana, kun taas kodin ja koulun välillä yhteydenpito hoituu pääsääntöisesti puhelimitse, koulupassin ja wilman välityksellä.

Sairaalakoulun opettajat tekevät tiivistä yhteistyötä myös oppilaan oman koulun kanssa. Sairaalakoulujakson alkaessa Palokankaan koululta ollaan yhteydessä oppilaan omaan kouluun ja suunnitellaan yhteistyössä jakson sisältöjä ja tavoitteita. Jakson aikana ollaan omaan kouluun tarvittaessa yhteyksissä ja välitetään tietoa mm. wilman ja puhelimen välityksellä tapauskohtaisesti sovitusti. Oppilaan siirtyessä sairaalakoulusta vastaanottavaan kouluun, siirto valmistellaan ja toteutetaan huolellisesti käyttäen apuna sairaalakoulujaksolla tehtyjä havaintoja ja resursseja. Siirtopalaverihin osallistuvat oppilaan ja huoltajien lisäksi yleensä hoitotahon edustajat, sairaalakoulun opettaja ja oppilaan oman koulun yhteyshenkilö.

Palokankaan koululle oppilaaksi hakeudutaan erilaisten reittien kautta.

Osastoluokille oppilaat ohjautuvat aina hoitotahon kontaktin kautta. Osastoluokkia Palokankaan koululla on kolme kappaletta: alakoulu (0-6 -luokat), yläkoulu (1-9 -luokat) ja kehitysvamma (0-9 -luokat). Näiden pääasiallisina yhteistyötahoina toimivat lasten ja nuorten psykiatrian sekä kehitysvammaosastot.

Vastaavasti avoluokille oppilaat ohjautuvat hakemusmenettelyn kautta. Hakemukset käsittelevät monialaiset ohjausryhmät. Hyväksytyin päätöksen ja oppilaspaikan saamisen jälkeen oppilaan aloittaessa tehdään avoluokkasopimus, jossa määritetään määräaikaisen jakson tavoitteet sekä käydään läpi mm. huoltajan veloitteet avoluokalla opiskeluun liittyen.

[Avoluokkahakemus](#)

Konsultoiva erityisopetus

Palokankaan koulun alaisuudessa toimii sairaalaopetuksen konsultoiva erityisopetus. Konsultoivan erityisopetuksen tavoitteena on yhdessä maakunnan koulujen henkilöstön kanssa pohtien löytää keinoja, joilla voitaisiin tukea oppilasta omassa lähikoulussaan. Konsultoiva erityisopetus voi olla mukana varhaisen puuttumisen vaiheesta vaativan tuen tarpeisiin sekä olla vertaistukena koulun henkilökunnalle. Konsultoiva erityisopetus on mukana avoluokkien ohjausryhmissä ja on osaltaan tuomassa tietoa kouluilta avoluokkapaikasta hyötyvistä oppilaista.

Yhteyttä konsultoivaan erityisopetukseen voi ottaa oppilashuollon henkilöstö, opettaja tai oppilaan hoitotaho. Konsultaatioprosessi käynnistyy yhteydenottopyynnöstä ja yksilötason konsultointiin tulee olla oppilaan huoltajan suostumus. Varsinainen konsultaatio voidaan toteuttaa oppilaan omassa koulussa, puhelinkonsultaationa tai etäpalaverina. Konsultaatio voi kohdistua yksittäisen oppilaan, luokan tai koulun tasolle.

Lukuvuonna 2022-2023 konsultoivan erityisopetuksen puhelinnumerot ovat:

0405319702 (Mira Mantsinen) ja 0406125081 (Heli Rytivaara)

[Konsultoivan erityisopetuksen esite](#)

[Yhteydenottolomake erityisopetuksen konsultaatio](#)

[Suostumus konsultaatioon -lomake](#)

NUORISOTOIMI

Nuorisotoimen tavoitteena on järjestää yhteistyökumppaneiden kanssa mielekästä toimintaa ristijärveläisille nuorille. Haluamme parantaa nuorten elinoloja ja luoda edellytyksiä nuorten kansalaistoiminnalle. Perusnuorisotyö tarjoaa kevät- ja syyslukukaudella avointa toimintaa, tapahtumia ja teemailtoja lapsille ja nuorille.

Nuorisotila Nuokkari on maksuton nuorten kohtaamispaikka, jossa nuoret voivat vapaa-ajallaan tavata toisiaan turvallisessa ympäristössä aikuisen läsnä ollessa. Nuokkarilla voidaan pelata erilaisia pelejä, askarrella sekä jutella kavereiden ja aikuisten kanssa. Lisäksi järjestämme myös discoja, yökahvilatoimintaa, päiväleirejä sekä retkiä.

KOLMAS SEKTORI

4H

Ristijärven 4H-yhdistys järjestää koulun kanssa yhteistyössä koululaisten kerhotoimintaa. 4H-yhdistyksen kanssa yhteistyössä toteutetaan myös mm. metsäretki-päiviä.

Urheiluseurat

Ristijärven Pyryn tavoitteena on aktivoita ja innostaa lapsia ja nuoria liikuntaharrastusten pariin. Seura pyrkii kehittämään lapsille ja nuorille hauskoja ja monipuolisia liikunta- ja kilpailumahdollisuuksia. Yhteistyö koulun ja urheiluseuran välillä on aktiivista. Ristijärven Pyryn kerhotoiminnasta tiedotetaan mm. koulun wilman kautta. Liikuntatapahtumien järjestämisessä tehdään yhteistyötä Ristijärven Pyryn kanssa.

MLL

Paikallisen Ristijärven MLL-yhdistyksen kanssa tehdään yhteistyötä mm. tukioppilastoiminnassa ja tapahtumien järjestämisessä.

SIIRTYMÄVAIHEIDEN TIEDONSIIRRON KÄYTÄNTEET

Ristijärven kunnassa siirtymävaiheen palaverit järjestetään:

- varhaiskasvatuksesta siirryttäessä esiopetukseen
- esiopetuksesta siirryttäessä alkuopetukseen
- kuudennelta luokalta siirryttäessä 7.luokalle tuen tarpeen oppilaiden osalta
- oppilaiden siirtyessä 9. luokalta toiselle asteelle tuen tarpeen oppilaiden osalta.

Varhaiskasvatuksen Versojen vastuunopettaja ja ryhmässä työskentelevä lastenhoitaja tapaavat yleensä toukokuussa esiluokanopettajan, jolle huoltajien luvalla siirretään tulevien esiluokkalaisten oppimiseen ja mahdolliseen opiskeluun tukeen liittyvät tiedot.

Esiopetukseen siirryttäessä tuentarpeisten lasten siirtopalavereissa koollekutsujana on päiväkotiki. Palaverissa ovat lapsen tarpeiden mukaan mukana varhaiskasvatuksenopettaja, esiluokanopettaja, huoltajat, erityisopettaja, rehtori, lastenhoitaja, koulunkäynninohjaaja, lasta kuntouttavat tahot, iltapäivätoiminnan edustaja. Vastaanottava taho laatii palaverista muistion, ja vastaa sen arkistoinnista.

Erytysluokanopettaja ja opinto-ohjaaja siirtävät meiltä 9. luokalta lähtevien oppimisen tuen piirissä olevien oppilaiden tiedot toiselle asteelle, yleensä toisen asteen kutsumana. Erytystä tukea tarvitsevien oppilaiden, erityisesti 11-vuotiseen oppivelvollisuuteen kuuluvien oppilaiden osalta, oppimispolun suunnittelussa .on yleensä vastaanottava toinen aste mukana jo yhdeksännen luokan syksystä alkaen. Tällöin erityisluokanopettaja, erityisopettaja, rehtori ja opinto-ohjaaja yhdessä opiskelijan ja hänen huoltajansa kanssa suunnittelevat opintopolun ja asumiseen liittyvät tuet yhteistyössä.

ESIOPETUKSESTA ALKUOPETUKSEEN

Esiluokanopettaja siirtää alkuopetuksen opettajalle ja koulunkäynninohjaajalle toukokuussa esioppilaista opiskeluun ja mahdolliseen oppimisen tukeen liittyvät tiedot.

KOULUN ALOITUKSEN LYKKÄÄMINEN

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (Määräykset ja ohjeet 2014:96) mukaan pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Määritelmä on otettu asiakirjasta Hallituksen esitys Eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 86/1997).

Harkittaessa kuuluuko lapsi pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tulisi hänen tilannettaan verrata edellä mainittuun määritelmään. Pidennetyn oppivelvollisuuden ja samalla kertaa tehtävän erityisen tuen ensikertaisen päätöksen perusteluina tulee olla psykologinen tai lääketieteellinen lausunto, josta tulisi käydä ilmi asiantuntijan näkemys vammaisuuden asteesta. Hakemus pidennetystä oppivelvollisuudesta tai koulun aloituksen lykkäämisestä tehdään edellisen lukuvuoden kevätlukukauden aikana, kun lapsen oppivelvollisuus alkaisi.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/pidennetty-oppivelvollisuus>

VUOSILUOKAN KERTAAMISEN KÄYTÄNTEET

Oppilas siirtyy vuosiluokalta toiselle saavutettuaan ko. oppiaineen oppimäärän hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty.

Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytyt suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys. Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat. (OPS)

Jos oppilas ei kykene saavuttamaan oppiaineen tavoitteita eikä kyseessä ole oppiaineen yksilöllistäminen, tulee oppilasta ja hänen huoltajaansa tiedottaa ja kuulla mahdollisista ehdoista ja luokalle jättämisestä viimeistään **kahta kuukautta** aikaisemmin. Oppilaalla on oikeus osoittaa saavuttaneensa tavoitteet. Hänellä on oikeus tukiopetukseen ja osa-aikaiseen erityisopetukseen ennen näyttöä tavoitteiden saavuttamisesta. Oppilaan osoittaessa saavuttaneensa asetetut tavoitteet hänet siirretään seuraavalle luokalle.

Oppilaan mahdolliset haasteet vuosiluokan tavoitteiden saavuttamisesta tulee ottaa huoltajien kanssa puheeksi jo arviointikeskustelussa lukuvuoden puolella välissä. Oppimissuunnitelmaan tai hojksiin kirjataan kevätlukukauden aikana annettava tuki ja toimenpiteet, jolla vuosiluokan tavoitteiden saavuttamista tuetaan. Jos tuesta huolimatta tavoitteet jäävät saavuttamassa, oppilaan luokan kertaaminen päätetään **kevätlukukauden** aikana.

Luokalle jättämisestä päättävät rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Yläkoulussa luokan kertaamisen sijaan voidaan tehdä päätös vuosiluokkiin sitomattomasta opetuksesta (VSOP). Tällöin oppilaan meneillään olevan vuosiluokan suoritukset jäävät voimaan.

ALA-YLÄKOULU

Kuudennelta luokalta yläkouluun siirtävistä oppimisen tuen piirissä olevista oppilaista luokanopettaja yhdessä erityisopettajan kanssa siirtävät ne tuen tarpeen tiedot niille aineenopettajille ja luokanvalvojalle, joita tuen tarpeet koskettavat.

YLÄKOULU-TOINEN ASTE

Peruskoulun päättävien tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden tiedonsiirtolomakkeet tuen tarpeista täytetään 9.luokan keväällä. Mukana lomakkeen täyttämiseksi ovat luokanvalvoja, erityisopettaja, oppilas ja huoltaja(t). Lomakkeet/oppimissuunnitelmat/HOJKS:t lähetetään 2.asteen oppilaitoksiin kevätlukukauden lopulla (toukokuussa).

Tiedonsiirtopalaveri ammattikouluun siirtyvien oppilaiden osalta pidetään syyslukukauden alussa Kao:n kanssa.

OPPILAAN VAIHTAESSA YLEISOPETUKSEN LUOKASTA ERITYISOPETUKSEN LUOKKAAN

Ristijärven keskuskoululla toimii yhdestä kahteen erityisopetuksen pienryhmää. Pienryhmään pääsy vaatii erityisen tuen päätöksen. Tieto siirtymisestä pienryhmään kirjataan oppilaan HOJKS:iin.

Luokanopettaja, laaja-alainen erityisopettaja, pienryhmän erityisluokanopettaja, oppilas ja huoltajat sekä mahdolliset oppilashuollon edustajat valmistelevat siirtopäätöstä yhteistyössä. Siirtovaiheessa sovitaan, onnistuuko oppilaan edelleen integroitua joillekin oppitunneille yleisopetuksen ryhmään.

OPPILAAN VAIHTAESSA ERITYISOPETUKSEN LUOKASTA YLEISOPETUKSEN LUOKKAAN

Pienryhmän oppilas, jonka opiskelu edistyy pienryhmässä hyvin ja tuen tarve on vähentynyt, voidaan siirtää yleisopetuksen ryhmään. Tämä prosessi toteutetaan oppilaan, erityisluokanopettajan, luokanopettajan, huoltajien ja mahdollisten oppilashuollon edustajien yhteistyöllä.

OPPILAAN VAIHTAESSA KUNTAA

Mikäli oppilas vaihtaa kesken peruskoulun kunnasta toiseen, noudatetaan seuraavaa ohjeistusta: Kun tieto vaihdosta on tullut, oppilaan nykyinen luokanopettaja tai –valvoja yhdessä laaja-alaisen erityisopettajan tai rehtorin kanssa on yhteydessä uuteen kouluun. Uuden koulun vastaanottavan aikuisen kanssa keskustellaan kaikista vaihtoon liittyvistä asioista (esim. oppikirjojen siirtyminen, asiakirjojen siirtäminen luvallisesti).

MONIKIELISYYS JA-KULTTUURISUUS

KIELITIE TOINEN OPETUS

Kielitietoisessa koulussa kielen keskeinen merkitys oppimisessa, opetuksessa, arvioinnissa ja kaikessa toiminnassa tunnustetaan. Tämä tarkoittaa kaikkien kielten arvostamista ja luontevaa näkyvyyttä koulussa toimintakulttuurin tasolla. Opetuksessa se tarkoittaa kielitietoisia työtapoja, jotka perustuvat opettajien yhteistyölle. Kieli ei ole vain yksi oppimisen ulottuvuus vaan oppimisen tärkein voimavara. Oppiminen tehostuu, kun sisältöjäkin lähestytään ”kieli edellä”. Uudenlaiset tavat toimia kielellä mahdollistavat uudenlaiset tavat ajatella ja oppia.

Käytännön vinkkejä kielitietoiseen opettamiseen:

Pyri puhumaan oppitunneillasi **selkeästi ja käytä selkosuomea, etenkin kun annat ohjeet sekä kerrot tärkeimmät asiat**. Ohjeet olisi hyvä tulla monikanavaisesti (ei vain kuullun kautta, myös taululle näkyviin)

- puheen ja toiminnan vaihtelu niin, ettei oppilaan tarvitse keskittyä kuunteluun pitkiä aikoja
- jos on keskustelutehtäviä, voit antaa näille oppilaille joitain muutamia esimerkkejä/lauseen alkuja/valmiita fraaseja, joilla he voivat osallistua keskusteluun.

- luokassa voi kokeilla myös toiminnallisia menetelmiä, joihin ei tarvitse sanoja. Esim. vaikka mielipidejanat luokassa (mennään seisomaan janalle siihen kohtaan, mitä mieltä on, tai peukulla näytetään onko joku väite totta vai ei). Nämä on pieniä tekoja, mutta tukee s2-oppilaiden osallisuutta tunneilla.

Havainnollista ja visuaalista kaikin keinoin (kuvat, piirtäminen, videot, avainsanat näkyviin, monisteet visuaalisesti selkeiksi)

Ohjaa oppilaat opettamaan toisiaan

- Toisen opettaminen auttaa vahvistamaan omaa oppimista
- Eri kielten rinnakkainen käyttö tukee kaikkien kielitietoisuuden kehittymistä

Varmista, että tärkeät asiat toistuvat riittävästi.

Avainsanalizat: Voit antaa oppilaille ennen uutta aihetta listan tärkeimmistä käsitteistä, jotka oppilaat voivat kääntää kotona ennen oppituntia. Näin heillä on jo jokin käsitys uudesta aiheesta.

Karsi kaikki ylimääräinen pois ja keskitytkää **ydinasioden opetteluun**.

Vaihtoehtoiset suoritustavat: kokeet voi toteuttaa suullisina, tehtäviin voi antaa enemmän aikaa, koetehtävät voi kääntää tai niihin voi olla lupa vastata omalla äidinkielellä.

Erityiset painoalueet oppiaineessa (jos esimerkiksi arvosanan 5 saavuttaminen voi olla hankalaa)

Ristijärvellä ei opiskele tällä hetkellä yhtään S2- opetusta vaativaa oppilasta. Silti peruseriaatteet ovat koko Suomessa samat. Kodin ja koulun yhteistyö on tärkeää. Perusopetuksessa pyritään aina huolehtimaan, että oppilas ja hänen huoltajansa saavat riittävästi tietoa Suomen koulujärjestelmästä ja koulunkäynnistä myös omalla kielellään. Meillä S2- opetuksesta on alustavasti sovittu Paltamon kunnan kanssa, jossa opetus mahdollisesti toteutettaisiin, ellei kunta päättä tarpeen niin vaatiessa järjestää S2- opetusta itsenäisesti.

S2 -OPETUS

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) on yksi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääristä. S2- opetus ei ole suomen kielen tuki- tai erityisopetusta, vaan sillä on omat tavoitteensa, sisältönsä ja arviointikriteerinsä, joita opetuksessa tulee noudattaa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää:

- jos hänen äidinkiellensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta.

- kun oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna edellytyksiä yhdenvertaiseen koulu yhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa.
- mikäli oppilaan suomen kielen taito ei anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus - oppimäärän opiskeluun.

Kunkin oppilaan tarpeisiin parhaiten soveltuvan oppimäärän määrittelevät opetuksesta vastuussa olevat opettajat yhteistyössä. Oppilaan huoltaja tekee kuitenkin lopullisen päätöksen oppimääriä koskevista valinnoista.

S2-oppilaalle ei ole pakollista antaa numeroa todistukseen, kuin vasta 9. luokalla, joten jos kielitaidon koetaan olevan haaste numeerisessa arvioinnissa, S2-oppilaalle voi antaa suoritusmerkinnän sekä sanallisen arvioinnin. Suositeltavaa on, että numerot annetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, että oppilaalla on realistinen käsitys omasta osaamisesta.

Ristijärvellä eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevien oppilaiden kielitaidon ja muiden tarpeellisten valmiuksien saavuttamiseen järjestetään tukea ja valmistavaa opetusta. Opetus voidaan järjestää lähiopetuksena joissakin tapauksissa Ristijärven keskuskoululla tai ostopalveluna Paltamosta.

Aikuisten perusopetuksessa 16–25-vuotiaat maahanmuuttajat voivat suorittaa perusopetuksen oppimäärän.

VALMISTAVA OPETUS

Eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevien oppilaiden kielitaidon ja muiden tarpeellisten valmiuksien saavuttamiseen järjestetään tukea ja valmistavaa opetusta.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoite on kehittää oppilaan kielitaitoa ja antaa valmiuksia koulunkäyntiin. Suomi toisena kielenä -opetus, tukiopetus ja oman äidinkielen opetus tukee monipuolisesti opiskelijan kielen ja kulttuurin omaksumista.

Aikuisten perusopetuksessa 16–25-vuotiaat maahanmuuttajat voivat suorittaa perusopetuksen oppimäärän. Ristijärvellä on sopimus Mieslahden Kainuun opiston kanssa myös aikuisten perusopetuksen järjestämisestä.

LIITTEET

VARHAISEN TUEN VERKOSTOKARTTA

VERKOSTOTAPAAMINEN: YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTORYHMÄ

VERKOSTOTAPAAMINEN: TIETOA KOULULAISEN HUOLTAJALLE